

КОРДОН

лінія безпеки

№5 2017

актуально

**СТАНДАРТИ
АЛЬЯНСУ =
УКРАЇНСЬКА
СТРАТЕГІЯ**

стор. 6

офіційно

ЗА №1

стор.10

опір

КІБЕРФРОНТ

РЕАЛЬНІ ЗАГРОЗИ

ШТУЧНОГО СВІТУ

стор. 24

тренінг

**FOREIGN
EXPERIENCE**

стор. 34

**СИЛА ЗАРАДИ
МИРУ**

Фото Олександра ЯКОВЕНКА

Журнал «Кордон»

ua_border_service

Центральний друкований орган
Державої прикордонної служби України
№ 5 (119) 2017

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

**РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ
ВДЯЧНІСТЬ ЗА ДОПОМОГУ
У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:**

Михайлу МАКАРУКУ
Максиму СОРОЦІ
Миколі ТЕПАНУ
Сергію ТРЕУСУ

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:

Лєся МЕДВЕДЕНКО

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

Тетяна ФІЛІПЕНКО
Наталія УСТЬЯНЦЕВА

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:
ПП «Видавництво «Фенікс»

ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ:
Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтинська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordon@pvu.gov.ua

В журналі розміщені

ФОТОГРАФІЇ:

Сергія ГУДАКА
Валерія ОЛІЙНИКА
Михайла ПАЛІНЧАКА
Миколи ЛАЗАРЕНКА

Виготовлено: ПП «Видавництво «Фенікс»
03680, м. Київ, вул. Шутова, 13-Б.
Тел.: 501-93-01

Наклад: 3064 примірники.

Підписано до друку: 14.08.2017

Свідчення про реєстрацію:
КВ№8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися редакцією, не редагуються та не повертаються. Думки авторів публікацій журналу не завжди збігаються з позицією редакції. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Деякі з фотографій не є прямими ілюстраціями до текстів. При використанні матеріалів посилання на журнал «Кордон» обов'язкове.

Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2017

Фото Олександра ЯКОВЕНКА

4 вектор
НАШ ПРІОРИТЕТ

6 актуально
СТАНДАРТИ АЛЬЯНСУ =
УКРАЇНСЬКА СТРАТЕГІЯ

8 форпост
«КУЧУРГА҃ –
ПЕРВОМАЙСЬК»

10 офіційно
ЗА №1

12 маневри
СИЛА ЗАРАДИ МИРУ
«SEA BREESE 2017»

20 скан
ФАКТОР ВТЕЧІ.
ОПЕРАЦІЯ «КОРДОН-2017»

24 опір
КІБЕРФРОНТ. РЕАЛЬНІ
ЗАГРОЗИ ШТУЧНОГО СВІТУ

32 пульс
СЛІДСТВО ТРИВАЄ

34 тренінг
FOREIGN EXPERIENCE.
АДАПТАЦІЯ ДОСВІДУ

36 на висоті
ЗА ПЛАНОМ 46

38 пам'ять
ГЕРОЯМ

40 справа честі
З ЧИСТОГО ЛИСТА

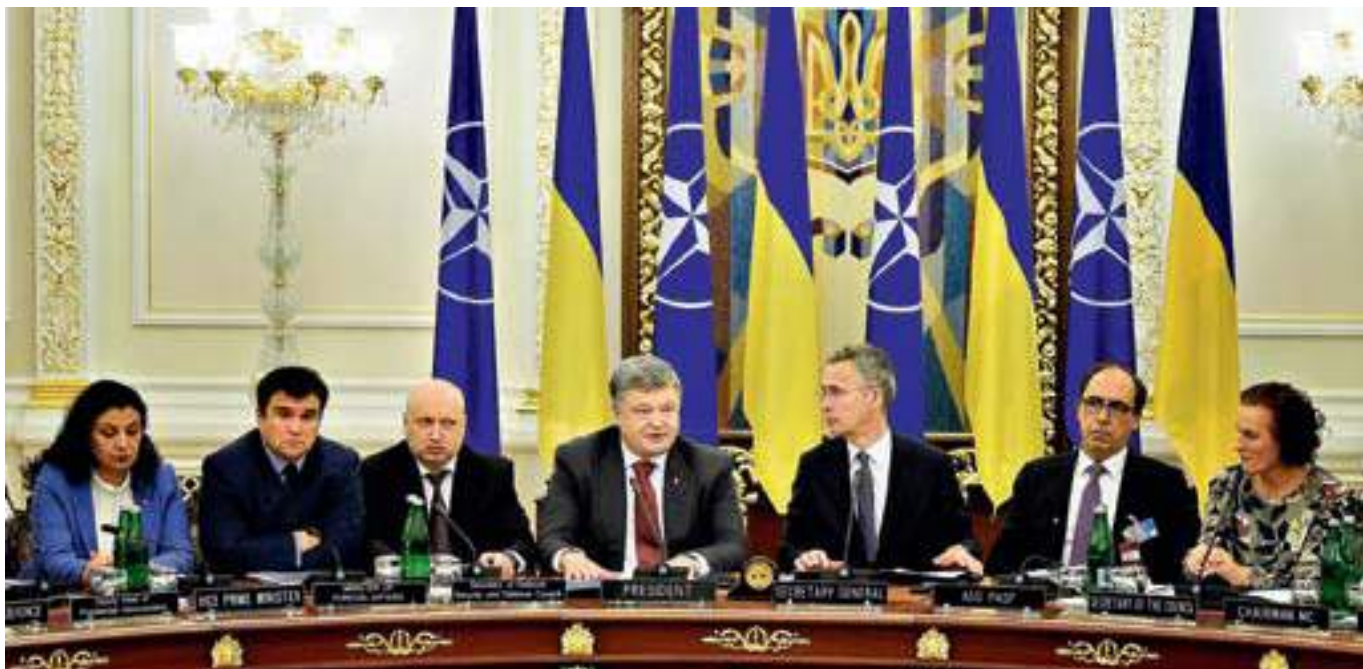
46 компетентно
ТЕХНОЛОГІЇ ЗАМІСТЬ
ПРОСТОРІВ. ЕКСПАНСІЯ
НОВОГО ТИПУ

50 дослідження
ЦВІТУ ПО СВІТУ

54 наш гість
НА ВАРТІ.
АНАТОЛІЙ МАТВІЙЧУК

НАШ ПРІОРИТЕТ

Символічно, що Україна зустрічає партнерів по НАТО як держава, що законодавчо визначила вступ до НАТО одним з ключових чинників своєї зовнішньої політики. Про це сказав Президент Петро Порошенко, відкриваючи 10 липня 2017 року засідання Комісії Україна – НАТО в Києві.

«Віднині наш пріоритет – інтеграція у євроатлантичний безпековий простір з метою набуття членства в Організації Північноатлантичного договору. Важливо, що це є рішенням НАТО і 29 його країн-членів. Жодна держава поза межами НАТО не має права вето, або права дозволу для цієї співпраці. Це воля 29 країн і воля держави – майбутнього члена» – наголосив Президент.

Петро Порошенко підкреслив, що Україна впевнено рухається шляхом, який пройшли наші найближчі сусіди, що приєдналися до НАТО протягом останніх 20 років. Він зауважив, що 13 країн за останнє двадцятиліття партнерства України з Альянсом стали членами НАТО. «Сподіваємось на подальшу співпрацю з Альянсом з метою організації безпеки Північноатлантичного альянсу і побудови сильної та стабільної України, яка віддана демократії та верховенству права. Саме така Україна є запорукою міцної європейської і євроатлантичної безпеки» – підкреслив Президент.

СПОДІВАЄМОСЬ НА ПОДАЛЬШУ СПІВПРАЦЮ З АЛЬЯНСОМ З МЕТОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕКИ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО АЛЬЯНСУ ТА ПОБУДОВИ СИЛЬНОЇ ТА СТАБІЛЬНОЇ УКРАЇНИ, ЯКА ВІДДАНА ДЕМОКРАТІЇ ТА ВЕРХОВЕНСТВУ ПРАВА. САМЕ ТАКА УКРАЇНА Є ЗАПОРУКОЮ МІЦНОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ І ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ.

Водночас Глава держави наголосив, що це не означає, що ми будемо негайно подавати аплікацію, заявку про членство. «Нам треба вибудувати реальну програму реформ, програму нашої співпраці, активізувати наші зусилля для досягнення необхідних стандартів. І тут нам потрібна допомога і співпраця з партнерами по НАТО» – підкреслив Петро Порошенко.

Президент наголосив, що Україна готова до цього. «Ми маємо дуже амбітну програму реформування сектору оборони і безпеки, яка розроблена за участю наших партнерів з НАТО. І ми реалізуємо мету цих реформ – досягнення повної відповідності критеріям членства», – сказав Глава держави.

«Реформування та посилення обороноздатності держави – це першочергове завдання

для нашої взаємодії з НАТО на сучасному етапі» – зазначив він.

В свою чергу, Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг назвав стабільну, незалежну, суверенну, демократичну Україну – ключовою для євроатлантичної безпеки. Він повідомив, що з 2014 року НАТО суттєво збільшило свою підтримку України. Єнс Столтенберг нагадав, що на Саміті НАТО у Варшаві минулого року було прийнято рішення про запровадження Всеосяжного пакету допомоги Україні з боку Альянсу на безпекові цілі та впровадження широких реформ в сфері оборони.

Генсек Альянсу запевнив, що НАТО буде й надалі підтримувати цей амбітний план реформ, які здатні зробити Україну більш демократичною, більш стійкою і процвітаючою. При цьому він відзначив успіх України на шляху реформ, попри виснажливу війну.

«НАТО – друг України, так само як й Україна – друг НАТО» – підкреслив Єнс Столтенберг. к

СТАНДАРТИ АЛЬЯНСУ = УКРАЇНСЬКА СТРАТЕГІЯ

Президент Петро Порошенко вважає символічною і вагомою роль українсько-американського командно-штабного навчання із залученням військ Sea Breeze у стратегічному партнерстві України з Північноатлантичним Альянсом.

Президент зазначив: «З 1997 року ці навчання суттєво допомагають нам відроджувати військово-морський потенціал держави, сприяють досягненню ВМС України сумісності із флотами держав-членів НАТО. А це передумова запланованого нами членства в цьому оборонному союзі. Тоді, коли країна буде відповідати критеріям, коли будуть імплементовані результати наших реформ в усіх сферах».

Глава держави підкреслив, що реформи, які потрібні для членства в НАТО, майже повністю співпадають з реформами, необхідними для вступу до ЄС. Він додав, що сьогодні українці підтримують цей шлях країни і об'єднання навколо трансатлантичної та європейської інтеграції.

Президент зауважив, що багатонаціональні навчання Sea Breeze є ефективними не тільки для підвищення рівня підготовки українських Збройних Сил. «Вони також важливі і для іноземних учасників, оскільки дають їм можливість перейняти у нас унікальний досвід протидії ворогу у гібридній війні, яку веде проти українського народу Російська Федерація» – сказав Глава держави. Він нагадав, що багато хто з українських учасників мають бойовий досвід, який вони отримали, відбиваючи російську агресію. І сьогодні українські офіцери, солдати і матроси захищають не лише свою землю, але і мирне життя народів Європи та чинну міжнародну систему безпеки, яку намагається зруйнувати Росія.

«Ми, українці, на собі відчули ту загрозу миру в Європі та в усьому світі, яка генерується з Кремля, – із столиці країни, яку свого часу Рональд Рейган називав імперією зла» – сказав Петро Порошенко.

Глава держави також зазначив, що протягом трьох останніх років Україна здійснила суттєві кроки на шляху євроатлантичної інтеграції. Президент нагадав, що трохи більше місяця тому українці отримали безвізовий режим з країнами

ЄС, а декілька днів тому була завершена ратифікація Угоди про асоціацію з Євросоюзом.

Петро Порошенко назвав важливим досягненням побудову українських Збройних Сил, відродження української армії і флоту. «Наш намір повернути на порядок денний план дій щодо членства в НАТО і наближення нашого оборонно-безпекового сектору до стандартів Альянсу, підкріплений численними опитуваннями громадської думки, які свідчать про потужну підтримку такої стратегії. Тобто обраний курс правильний і безальтернативний» – підсумував Президент. к

«КУЧУРГАН – ПЕРВОМАЙСЬК»

Президент України Петро Порошенко разом з Прем'єр-міністром Республіки Молдова Павлом Філіпом дали старт спільному митному та прикордонному контролю в пункті пропуску «Кучурган - Первомайськ» на українсько-молдовському кордоні.

– Ми продовжуємо спільну роботу з розбудови прикордонної інфраструктури, у тому числі у співпраці з партнерами з Євросоюзу, щоб створити більш комфортні умови, зокрема у «Кучургані», для перетину кордону нашими громадянами, – зазначив Петро Порошенко.

Глава Держави наголосив, що народи України і Молдови мають давню історію дружби, добросусідства та партнерства. Зокрема, за його словами, населений пункт Кучурган був заснований наприкінці 19 століття німецькими переселенцями і носив символічну назву – Страсбург.

– Віднині українські та молдовські прикордонники і митники разом з представниками EUBAM будуть працювати для організації безпеки та комфорту наших громадян, – констатував Президент України.

Він також доручив Міністерству закордонних справ та Державній фіскальній службі сприяти поширенню місії EUBAM на інші пункти перетину кордону для підвищення рівня прозорості, ефективності боротьби з контрабандою та корупцією.

Президент України та Прем'єр-міністр Молдови також домовилися сформувати спільний порядок денний для саміту Східного партнерства, який буде проведений восени цього року. Петро Порошенко високо оцінив координацію у форматі Східного партнерства з надійними і стратегічними партнерами, у тому числі Молдовою та Грузією.

У свою чергу, Прем'єр-міністр Молдови зазначив, що організація спільного контролю у пункті пропуску «Кучурган – Первомайськ», а в перспективі – інших пунктах пропуску, є добрим знаком для наших держав та новим кроком у реалізації спільних дій.

Павло Філіп привітав українців із запровадженням безвізового режиму з Європейським Союзом, що стало результатом проведення серйозних реформ.

У найближчих планах Україна та Молдова відкриють автомобільний рух через міст «Бронниця-Унгурь» та відновлять залізничний рух на ділянці «Березине-Басарабська».

Крім цього, Петро Порошенко заявив, що разом з Прем'єр-міністром Республіки Молдова вони обговорили демаркацію кордонів, співпрацю в галузях енергетики та торгівлі. Щодо завершення демаркації Придністровської ділянки українсько-молдовського кордону Петро Порошенко зазначив: «Ми домовилися, що зробимо все, аби завершити це в найкоротші терміни». Він також повідомив, що вже сформовано українську частину спільної комісії з демаркації кордону і призначено її очільника. «Ми узгодили, що ця команда негайно приступить до роботи» – підкреслив Глава держави.

Оскільки Кучурган знаходиться навпроти території, контрольованої незвіданою Придністровською республікою, прикордонники

та митники України і Молдови працюватимуть спільно на території нашої держави, з дотриманням законодавства обох сторін та міжнародних норм. Про стосунки із сепаратистами, незаконними збройними формуваннями та незвіданими псевдополітичними утвореннями не йдеться. Усе тільки в рамках правового поля та міжнародного законодавства.

Речник Європейського Союзу Мая Косьянич у Брюсселі позитивно прокоментувала колезькому УНІАН відкриття спільного пункту пропуску «Кучурган – Первомайськ».

– Представники Європейського Союзу вітають появу спільного пункту пропуску і надалі будуть підтримувати зусилля, спрямовані на гармонізацію прикордонного контролю відповідно до стандартів ЄС. Відкриття спільного прикордонно-митного і прикордонного переходу між Україною та Республікою Молдова «Кучурган – Первомайськ» 17 липня є свідченням добросусідських відносин і співробітництва між Кишиневом та Києвом. Цей крок має надалі упорядкувати і полегшити товарообіг між Україною та Республікою Молдова, – зазначила Мая Косьянич.

Речниця наголосила, що повноцінна робота щодо переходу повинна принести користь всім мешканцям регіону, зокрема бізнесово-

му співтовариству. Це полегшить рух товарів в обох напрямках. При цьому прес-секретар запевнила, що Європейський Союз також робить свій внесок у мирне врегулювання придністровського конфлікту за допомогою заходів щодо зміцнення довіри і контролю на придністровській ділянці кордону. Місія ЄС з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM) також зробила свій вклад у розробку і реалізацію спільного пункту пропуску. К

Володимир ПАТОЛА,
фото Андрія БІЛОБОРОДЧЕНКА

ЗА №1

У КЕРІВНИЦТВІ СЛУЖБИ ВІДБУЛИСЯ ЗМІНИ

Президент Петро Порошенко представив колективу Адміністрації Держприкордонслужби нового керівника відомства. Відповідно до Указу Глави Держави ним став генерал-лейтенант Петро ЦИГИКАЛ.

-Чекаю від нового керівника відомства подальших кроків розвитку прикордонної служби, посилення безпеки, підвищення ролі прикордонників щодо захисту країни як на сході, так і на заході, щоб зупинити тих, хто не з добром до нас приходить, – зазначив Глава Держави.

Петро Порошенко також наголосив, що відомство має підтримувати комфортні умови для законослухняних громадян, які подорожують до Європи без віз, і рішуче викоринювати корупцію.

– Бажаю новому очільнику Державної прикордонної служби і всьому

вашому колективу нових професійних успіхів в ім'я України! – додав Президент.

Глава Держави окремо подякував за службу колишньому очільнику відомства, який подав рапорт і йде у відставку за станом здоров'я. Президент позитивно відзначив його

роботу із розбудови Служби у непрості часи та присвоїв Віктору Назаренку звання генерала армії України. Крім того, був оголошений Указ Президента про призначення Віктора Олександровича радником Глави Держави.

Звертаючись до присутніх у актовій залі Адміністрації, Петро Порошенко відзначив професіоналізм прикордонників, які в умовах війни та військової агресії блискуче проявили себе під час захисту суверенітету, територіальної цілісності та незалежності України.

– Понад дві тисячі прикордонників зараз несуть службу в зоні АТО з ризиком для життя, захищаючи кожен клаптик української землі, захищаючи український народ не лише від агресії, а й від зброї, наркотиків, контрабанди, яку через лінію зіткнення намагається перекинути агресор, – підкреслив Петро Олексійович.

Окремо Президент відзначив ефективну міжнародну співпрацю в умовах, коли партнери України допомагають налагодити інтегроване управління, відкрити кордони на заході та забезпечити захист рубежів на сході країни, а також під час роботи щодо запровадження безвізового режиму Європейським Союзом для українців.

– Це наше величезне надбання, яке могло бути дискредитоване, якби не активізація якісної роботи українських прикордонників, починаючи з 11 червня 2017 року, коли двері ЄС, кордони Європи, відкрилися для власників біометричних паспортів, – зазначив Петро Порошенко.

Глава Держави також відзначив виконання поставлених завдань щодо соціального захисту прикордонників, адже за останні три роки військовослужбовці отримали понад 600 квартир і зараз продовжується зведення житлових об'єктів.

– Дякую Вам, шановний Вікторе Олександровичу, за цю самовіддану професійну службу, за міцний і професійний колектив, який Ви з гідністю передаєте новому керівнику, – додав Президент.

Колишній Голова Держприкордонслужби Віктор Назаренко подякував Президенту, Міністру внутрішніх справ, колективу відомства та журналістам за роботу і співпрацю.

– Я вдячний долі за те, що вона дала мені можливість служити під керівництвом Верховного Головнокомандува-

Петро Порошенко відзначив професіоналізм прикордонників, які в умовах війни та військової агресії блискуче проявили себе під час захисту суверенітету, територіальної цілісності та незалежності України.

ча разом зі своїми колегами, співробітниками із суміжних відомств, разом з кожним прикордонником і з кожним громадянином України в надскладний період, – сказав він.

Новопризначений голова Служби Петро Цигикал подякував Президенту і всім присутнім за довіру й запевнив у відданій службі Україні в охороні її кордонів.

– Високу планку, підняту нині вже генералом армії України Віктором Назаренком у протидії всім загрозам, які існують на державному кордоні, ми будемо з честю тримати, – сказав він, звертаючись до присутніх. **к**

Андрій КУЧЕРОВ, Леся МЕДВЕДЕНКО,
ФОТО ВАЛЕРІЯ ОЛІЙНИКА

В Одесі завершилися міжнародні військово-морські навчання «Сі Бриз-2017». У маневрах взяли участь 16 країн. Понад 30 кораблів, катерів і суден багатонаціонального угруповання – Військово-Морських Сил, Збройних Сил України, США, Туреччини, Румунії та Грузії – пройшли більше п'яти тисяч морських миль. Крім того, участь у навчаннях брали представники Збройних Сил Азербайджану, Болгарії, Бельгії, Великобританії, Грузії, Канади, Молдови, Литви, Норвегії, Польщі та Греції. Важливу роль у всіх чотирьох компонентах – морському, підводному, суходпутному та повітряному – відіграли українські прикордонники.

СИЛА ЗАРАДИ МИРУ

«SEA BREE»

Військовослужбовці виконали понад 850 стрибків з парашутами, відбулося 60 спільних групових навчань берегової фази, шість висадок морського десанту, 280 підводних занурень (загалом 80 годин перебування під водою), авіація здійснила 310 вильотів (літальні апарати перебували в повітрі 241 годину). Постійно працювали більше сотні одиниць військової автомобільної та броньованої техніки.

Від українських вартових рубежу нашу державу на навчаннях представляли: корабельно-катерний склад Одеського загону Морської охорони, літаки «Diamond», гелікоптер Мі-9 Одеської Окремої авіаційної ескадрильї, військовослужбовці відділу спеціальних дій на воді Одеського загону морської охорони та Прикордонної комендатури швидкого реагування «Ізміл».

**КЕРІВНИЦТВО НАВЧАНЬ ВИСОКО
ОЦІНИЛО ЗЛАГОДЖЕНІ ДІЇ
ПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ
У ВЗАЄМОДІЇ З ІНШИМИ.
ОСОБЛИВО ВІДЗНАЧИЛИ УЧАСТЬ
КОРАБЕЛЬНО-КАТЕРНОГО
СКЛАДУ МОРСЬКОЇ ОХОРОНИ
ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ.**

Прикордонні спецпризначенці у взаємодії з іншими військовими формуваннями країн-учасниць виконували завдання у складі батальйонно-тактичної групи. Головним завданням наземної компоненти стало відпрацювання миротворчих функцій. Під час навчань відбулося злагодження підрозділів морської піхоти США, Збройних Сил України та українських прикордонників.

Протягом цих днів вартові рубежів стріляли із протитанкових гранатометів СПГ-9, з 82-мм мінометів БМ-82 та 60-мм мінометів, що перебувають на озброєнні армії США. Також було проведено низку тренувань зі стрільцької зброї у різних умовах.

Разом із взаємодіючими підрозділами відпрацьовано подолання водної перешкоди – дії на амфібіях, штурм об'єкта, засідка та контрзасідкові дії, організація патрулювання у місці ймовірного контакту з противником, а також завдання з тактичної медицини.

Активна фаза «Сі Бризу» передбачала десантування, нейтралізацію противника та зайняття умовного плацдарму. Вдруге в історії цих навчань місцем кульмінаційних зіткнень стала річка Дунай. Операція там проводилася представниками різних підрозділів: Прикордонної комендатури швидкого реагування Ізмаїльського загону, морської піхоти Збройних Сил України та Сполучених Штатів Америки, Академії Сухопутних військ України, Національної гвардії та Збройних Сил Грузії та Румунії.

Таке слово як «сценарій» для цього річного маневру стало практично не актуальним. Адже маневри проводилися в режимі «вільної гри», коли рішення приймається по ситуації, а розвиток подій може бути не передбачуваним.

Спочатку десяток кораблів та катерів Держприкордонслужби і ВМС України відпрацьовували висадку десанту на річці. Їхні дії коригувалися з повітря екіпажем прикордонного літака «Diamond», що здійснював повітряну розвідку й передачу даних наземним підрозділам.

Територію, яка, за легендою, була захоплена і контрольована незаконними збройними формуваннями, для початку спільні сили старанно, по квадратах «опрацювали» ствольною артилерією та реактивними системами залпового вогню. Щоправда, умовно. Після цього розпочалася десантна операція.

Інша група отримала завдання звільнити аеродром в Болграді. Для цього довелося вийти за добу з місця дислокації (на момент навчань – полігон «Широкий Лан») та виконати низку проміжних завдань на шляху до основної мети. Зокрема, штурмувати й захопити умовно підконтрольний терористам аеродром «Арциз» і подолати водну перешкоду – Дністровський лиман.

Надалі всі основні події розгорнулися на аеродромі «Болград», що, за легендою, був захоплений бандформуваннями. Штурмові групи мали зайняти, утримувати і контролювати пункт управління польотами. Із цим учасники міжнародних навчань впоралися на «відмінно». Обидві тактичні групи, які прибули суходолом та річкою Дунаєм, діяли правильно, чітко і, попри старанно підготовлені «сюрпризи», що мали затримати їх на маршруті, своєчасно опинилися на вихідних рубежах фінальної частини операції. Командування високо оцінило усіх без винятку учасників змагань.

Згодом відпрацювали десантування на острів Тендрівська коса. За легендою, цей острів є непідконтрольною територією, на якій знаходяться склади зі зброєю та боєприпасами. Незаконні формування контрабандним шляхом доправляють їх до однієї з областей України. Завдання для всіх підрозділів – висадка десанту та знищення мінометними розрахунками складів артилерійського озброєння.

Під час проведення навчальної операції мінометна застава прикордонної комендатури швидкого реагування Ізмаїльського загону у взаємодії з морськими піхотинцями здійснила висадку на острів.

**ПЛАН НАВЧАНЬ
БУВ ПОВНІСТЮ
РЕАЛІЗОВАНИЙ. А ВЖЕ
НАПРИКІНЦІ МАНЕВРІВ
ІНІЦІАТИВНА ГРУПА
АНОНСУВАЛА ЩЕ БІЛЬШ
НАСИЧЕНІ НАВЧАННЯ
«СІ БРИЗ-2018»,
РОЗРОБКА ЯКИХ
ПОЧНЕТЬСЯ
ЗА ДЕКІЛЬКА МІСЯЦІВ.**

Завдяки координатам, наданим прикордонною авіацією, бази озброєння терористів швидко знищили. Паралельно корабельно-катерний склад Держприкордонслужби та ВМС «працював» по флоту противника біля берегів острова. У цьому етапі навчань взяли участь близько 20 кораблів та катерів, 10 вертольотів і літаків.

Керівництво навчань високо оцінило злагоджені дії прикордонних підрозділів у взаємодії з іншими. Особливо відзначили участь корабельно-катерного складу Морської охорони Держприкордонслужби.

Результати тижня теоретичної та практичної муштри під час навчань «Сі Бриз-2017» військовослужбовці Прикордонної комендатури швидкого реагування Ізмайльського загону закріпили практичними діями.

«Сі Бриз-2017» не вперше випробовує прикордонників завданнями, максимально наближеними до бойових. Цього року воїни ПКШР освоїли невластиві для них бойові вправи: висадку мінометного підрозділу з десантного корабля, здійснення переправи через водні перешкоди та десантування з гелікоптера.

Під час церемонії закриття «Сі Бриз-2017» керівництво навчань зауважило, що цьогорічні маневри відрізнялися від усіх попередніх рівнем складності, який значно зріс. І саме такі заходи зміцнили взаємодію та безпеку і додали стабільності в регіоні.

План навчань був повністю реалізований. А вже наприкінці маневрів ініціативна група анонсувала ще більш насичені навчання «Сі Бриз-2018», розробка яких почнеться за декілька місяців.

ЩОДО СПОРТУ

Міжнародні маневри – це завжди не лише суха теорія чи методична практика, але й обмін досвідом, і, звичайно, знайомство з іноземними колегами, спілкування у невимушеній атмосфері. Неформальне спілкування, пов'язане із вживанням спиртних напоїв, під час міжнародних зустрічей західного формату не дуже популярні. Спорт сприяє покращенню взаємодії краще ніж будь-що.

На загальновійськовому полігоні «Широкі Лан» відбувся турнір з дисципліни «Cross feet». Він включав естафетні вправи на силу, витримку та швидкість.

Участь взяли дев'ять команд, з них по дві – від Корпуса морської піхоти США та Морської піхоти ВМС України, по одній – від Збройних Сил Грузії, морської піхоти Румунії, Національної гвардії України та Академії Сухопутних військ України. Команду від нашої Служби представляли військовослужбовці ПКШР Ізмайльського загону.

У ході запеклої боротьби команда прикордонників посіла третє місце, на другому опинилася команда академії Сухопутних військ і перше місце зайняла команда морських піхотинців США.

Командувач ВМС України віце-адмірал Ігор Воронченко на урочистій церемонії закриття подякував партнерам України за ідею створення операційного морського штабу. Також він висловив вдячність посольствам США та Великої Британії за підтримку в підготовці навчань та усім, хто сприяв у проведенні «Сі Бриз-2017».

Керівник навчань з американської сторони, капітан 1 рангу Метью Леман також подякував усім партнерам, особливо Україні – за гостинність:

– Висловлюю взячність усім трьом тисячам військовослужбовців із 16 країн, які взяли участь у найскладніших маневрах за всю історію навчань «Сі Бриз», – сказав Леман. За його словами, підготовка, яку пройшли військові, зміцнить взаємодію і зробить істотний внесок в організацію безпеки та стабільності

ПРИКОРДОННІ СПЕЦПРИЗНАЧЕНЦІ У ВЗАЄМОДІЇ З ІНШИМИ ВІЙСЬКОВИМИ ФОРМУВАННЯМИ КРАЇН-УЧАСНИЦЬ, ВИКОНУВАЛИ ЗАВДАННЯ У СКЛАДІ БАТАЛЬЙОННО-ТАКТИЧНОЇ ГРУПИ. ГОЛОВНИМ ЗАВДАННЯМ НАЗЕМНОЇ КОМПОНЕНТИ СТАЛО ВІДПРАЦЮВАННЯ МИРОТВОРЧИХ ФУНКЦІЙ.

в регіоні. – Кожен окремих військовослужбовець і кожна країна може пишатися участю в навчаннях, а Україна як господар навчань – найбільше, – наголосив Метью Леман. Він зазначив, що від США уперше в навчаннях взяли участь два бойові кораблі, військовий підрозділ особливого призначення, конвертоплани CV-22 Osprey і новітній літак Boeing P-8 Poseidon.

Під час маневрів успішно відпрацьовано звільнення заручників, ураження ворожого підводного човна, перехоплення ядерних матеріалів, які перевозили нелегально Чорним морем. Метью Леман наголосив, що навчання завершилися, але США залишаються вірними своїм партнерам і союзникам у регіоні.

Уже традиційно російський розвідувальний корабель, цього разу ССВ-201 «Приазов'я», проводив свої маневри за декілька морських миль від багатонаціональної корабельно-катерної групи. Хоча представника держави-агресора, носія основної терористичної і військової загрози в регіоні, на маневри, покликані протидіяти таким загрозам, ніхто не запрошував, – заважати йому не стали. К

Підготували Володимир ПАТОЛА, Наталя ГУМЕНЮК,
фото Олександра ЯКОВЕНКА, Ігоря ПЕРЕГНЯКА,
МАКСИМА СОРОКИ

ФАКТОР ВТЕНІ ОПЕРАЦІЯ «КОРДОН-2017»

З початку квітня на всій території України триває спільна спеціальна операція «Кордон-2017». Координатор – Держприкордонслужба – залучила до неї представників правоохоронних органів держави, ДФС, ЗС України, Європейського агентства FRONTEX, Місії ЄС EUBAM та прикордонних відомств суміжних держав (окрім Росії). Під час спланованих заходів усі ділянки кордону та адмінмежу посилено резервами прикордонного відомства, залучено малу прикордонну авіацію та безпілотні літальні апарати, які з повітря допомагають патрулювати важкодоступні ділянки кордону.

За даними на кінець липня в межах операції «Кордон-2017» правоохоронці затримали 143 нелегальних мігрантів, 720 порушників державного кордону та прикордонного режиму, не пропустили в Україну 374 потенційних нелегальних мігрантів. Крім того, виявлено та вилучено 83 одиниці зброї, 493 боєприпаси, а також понад 20 кілограмів наркотичних засобів, більше 470 тисяч пачок сигарет та майже 23 тисячі літрів спирту.

У літній період збільшується кількість затримань контрабанди тютюнових виробів на західному кордоні. Ділки здебільшого переміщують товар у пакунках невеликими партіями через кордон вночі, воліючи не натрапити на правоохоронців, а побачивши їх, кидають все і будь-що намагаються щезнути. У заліку операції «Кордон - 2017» – два особливо габаритні сигаретні затримання на Одещині. Однак правоохоронці напоготові у будь-який час доби не лише протистояти лавині контрабанди, а й перекрити канали нелегальної міграції та розповсюдження наркотиків. Примітно, що з перебігом спільної спеціальної прикордонної операції нарощується і протидія протиправній діяльності на державному рубежі та адмінмежі. Пропонуємо добірку результатів операції «Кордон-2017» останнього періоду.

Фото Сергія ГУДАКА

ГОРА ТЮКІВ

У рамках активної фази спільної спеціальної прикордонної операції «Кордон-2017» пізнього вечора **15 липня** наряд відділу «Висоцьк» Луцького загону за допомогою тепловізора виявив декількох осіб, які прямували з пакунками до кордону. Доповівши у відділ прикордонної служби та не чекаючи підмоги, два прикордонники-строковики у цілковитій темряві впевнено та професійно блокували й затримали двох порушників. Ще одного їхнього спільника, що ховався неподалік у кущах, відшукала за допомогою службового собаки група реагування. Порушники, жителі прикордонного райцентру Любомля, у напрямку кордону несли 12 ящиків сигарет та вже розгорнутий гумовий човен, яким і планували перемістити товар до Польщі через Західний Буг. Стосовно них складені та будуть направлені до суду адміністративні документи щодо притягнення їх до відповідальності за порушення прикордонного законодавства. Одного з молодиків охоронці кордону затримують вже вдруге, про що обов'язково буде повідомлено в суді. А шість тисяч пачок безакцизних сигарет передано представникам ДФС.

Під час патрулювання вночі **15 липня**, поблизу автодороги «Мукачєво – Рогатин – Львів», вздовж якої простягнувся кордон з Румунією, загальмувало авто, з якого вийшли кілька осіб. Побачивши, що наближаються прикордонники, невідомі ускачили в авто та на великій швидкості втекли. На місці зупинки автомобіля та неподалік правоохоронці виявили три тюки з тютюновими виробами. «Знахідку» із двома тисячами пачок сигарет без акцизних марок доставлено до відділу прикордонної служби «Великий Бичків».

На Буковині прикордонники відділу «Фальків» Чернівецького загону **22 липня** виявили рух групи невідомих осіб з пакунками в бік кордону. Переслідуючи порушників, наряд здійснив попереджувальний постріл вгору, після чого ті кинулися навтьоки, залишивши чотири пакунки сигарет із чотирма тисячами пачок сигарет. Згодом група реагування на цьому напрямку неподалік лінії кордону затримала одного з них.

25 липня двоє наших співвітчизників намагались переправити шість пакунків з дванадцятьма ящиками сигарет, а це майже 7,5 тисячі пачок, через водний канал Ботар, яким проходить кордон з Угорщиною. Прикордонникам відділу «Вилок» вдалося запобігти протиправній діяльності на вказаному напрямку, зреагувавши на оперативну інформацію.

28 липня під час реалізації інформації, отриманої від оперативних підрозділів, наряд відділу «Селятин» помітив групу осіб, які із ношею на плечах прямували в бік держкордону. Переслідуючи правопорушників, прикордонники здійснили кілька попереджувальних пострілів угору з вогнепальної зброї. Проте втікачі, покинувши свої речі, кчурнули у тил ділянки. Всього прикордонники виявили 9,5 ящиків (майже п'ять тисяч пачок) із контрабандними сигаретами. Тютюнову продукцію передано представникам ДФС у Чернівецькій області.

Увечері **29 липня** на Буковині прикордонники відділу «Красноільськ» Чернівецького загону затримали поблизу кордону з Румунією чотирьох наших співвітчизників без документів. Неподалік правоохоронці знайшли чотири пакунки, в яких було 1800 пачок курива.

Того ж дня на Закарпатті прикордонники відділу «Вилок» Мукачівського загону під час спільних дій зі своїми угорськими колегами також стали на заваді незаконному переправленню через кордон партії тютюнових виробів. Наряд виявив п'ять пакунків з десятьма ящиками (п'ять тисяч пачок) «нічийних» сигарет без акцизних марок поблизу каналу Ботар вздовж кордону з Угорщиною. Ще три тюки з куривом виявили угорські колеги зі свого боку.

30 липня правоохоронці двох областей не допустили переміщення через кордон 13,5 тисяч пачок контрафактних сигарет. Спільна міжвідомча група у складі прикордонників відділу «Селятин», представників оперативних підрозділів Західного регіонального управління, співробітників відділу «К» УСБУ у Івано-Франківській області виявила тютюнові вироби в населеному пункті Шепіт Косівського району. Ящики із сигаретами правоохоронці знайшли неподалік кордону у лісі у спеціально влаштованому сховку.

Ще одну спробу незаконного переміщення контрабандного курива на українсько-румунській ділянці кордону того ж дня не допустили прикордонники спецпідрозділу «ДОЗОР». Правопорушники, тікаючи від прикордонників, покинули поблизу кордону чотири пакунки з чотирма тисячами пачок сигарет. Завадили контрабандистам і прикордонники відділу «Великий Бичків» Мукачівського загону. Схопившись із місця, контрабандисти залишили поблизу кордону п'ять тюків з 2,5 тисячами пачок сигарет.

31 липня за оперативною інформацією на ділянці відділу «Селятин» шестеро осіб із ношами прямували у бік Румунії. Помітивши охоронців кордону, правопорушники кинули 18 ящиків із сигаретами (майже 8,5 тисяч пачок) та втекли.

КРУПНА РИБА

Маючи інформацію щодо контрабандного переміщення сигарет з іноземного судна, **26 ЛИПНЯ** ввечері з пункту технічного спостереження прикордонники зафіксували, як з узбережжя в море на великій швидкості вийшов маломірний катер. А вже за кілька годин він повернувся в напрямку пункту базування флоту рибної промисловості, який розташований поблизу населеного пункту Лебедівка Татарбунарського району Одещини. Саме там і чекала на нього спільна міжвідомча група у складі офіцерів оперативно-розшукового відділу Південного регіонального управління та співробітників відділу «К» СБУ в Одеській області.

Оглянувши будівлі, правоохоронці виявили 38,5 тисячі пачок тютюнових виробів. Сигарети доставлялись з іноземного корабля, який перебував за 12-мильною зоною, за межами територіального моря.

Вантаж тютюнових виробів вилучено та передано представникам фіскальної служби. Вирішується питання щодо вилучення катера як засобу переміщення підакцизних товарів поза зоною митного контролю.

НА 27 МІЛЬЙОНІВ

Великою тютюновою невдачею для ділків стало гучне затримання контрабанди, що прямувала з Об'єднаних Арабських Еміратів на територію України. В ході операції міжвідомча група у складі оперативних співробітників Південного регіонального управління ДПСУ, ГУ ДФС, прокуратури, військовослужбовців Одеського прикордонного загону перекрила міжнародний канал контрабанди підакцизних товарів.

Під час проведення слідчих дій на території Одеського морського торговельного порту в контейнерах, які прибули з еміратського Дубаю, замість вантажу з кухонним посудом було виявлено 2651 ящик сигарет різних марок без акцизу. Всього за результатами заходів вилучено ні багато ні мало – понад 1,3 мільйона пачок сигарет на суму понад 27 мільйонів гривень.

ДЛЯ ВЛАСНОГО СПОЖИВАННЯ ЧИ ОРЕНДИ?

17 липня в Білопільському районі Сумщини прикордонники відділу «Білопілья» спільно з оперативними співробітниками ДПСУ та поліцейськими на одній з приватних садиб села Атинське виявили майже 180 кушів маку. 30-річний власник помешкання пояснив правоохоронцям, що мак він виростив суто для власного споживання.

Через кілька днів прикордонники оперативно-розшукового підрозділу Південного регіонального управління ДПСУ та поліцейські завітали до приватної садиби пенсіонерки в селі Петрівка у Тарутинському районі на Одещині. Там майоріло понад 90 кушів маку. Надалі з'ясувалося, що наркотичні рослини висадили на ділянці два жителі прикордонного райцентру, які були затримані прикордонниками напередодні під час збирання «врожая» незрілих макових головок на околиці цього ж населеного пункту.

З'ясуванням обставин вчинення кримінальних правопорушень займається поліція

БЕЗ ПОЛІПШЕННЯ УМОВ

Завдяки своєчасній інформації оперативників Північного регіонального управління, прикордонники відділу «Гута Студенецька» Чернігівського загону у контрольованому районі **16 ЛИПНЯ** зупинили «УАЗ» української реєстрації. У ньому наш співвітчизник перевозив чотирьох громадян Бангладеш без документів. Пасажири, найвірогідніше, незаконно потрапили до нашої країни з Росії.

Вночі **29 ЛИПНЯ**, завдяки інформації оперативних підрозділів, спільний наряд прикордонників та оперативних співробітників у тепловізор побачив рух двох авто у бік кордону, тобто у напрямку населених пунктів Охрімівка (Україна) – Красне (Російська Федерація). Вирушивши на перехоплення, правоохоронці затримали «УАЗ», в якому було дванадцять осіб. Водій іншого «УАЗ Патріот» здійснив марну спробу втекти з місця події в тил ділянки. Усіх згаданих осіб, жителів Вовчанського району Харківщини, затримано в адміністративно-муніципальному порядку.

31 ЛИПНЯ вночі прикордонники відділу «Косино» за оперативною інформацією затримали одного іракця та двох палестинців, які мали намір поліпшити умови свого життя в одній з країн Євросоюзу. А вранці ще одного нелегала з Азербайджану затримав прикордонний наряд відділу «Бодалово» за 400 метрів до кордону. Про його появу у прикордонні правоохоронці повідомив місцевий мешканець. На всіх затриманих складено протоколи за спробу порушення державного кордону, справи буде скеровано до суду.

Неподалік річки Тиса, якою проходить кордон з Румунією, **1 СЕРПНЯ** правоохоронці затримали шість індусів та українця-переправника. Правову оцінку діям мандрівників та їхнього провідника визначатиме суд.

Вночі **3 СЕРПНЯ** прикордонники відділу «Черепківка» затримали двох нелегалів. Чоловіки, які повідомили, що вони з Марокко та Алжиру, намагались потрапити до Румунії без документів. Охоронці рубежу доправили їх до прикордонного відділу для з'ясування обставин правопорушення та складання адміністративних документів. К

Підготували ТЕТЯНА ФІЛІПЕНКО, ЛЮДМИЛА ТКАЧЕНКО та ЛЮДМИЛА ДЬОМІНА

Епоха промисловості позаду, тепер «під прицілом» новітні технології. Інтернет як фактор розвитку формує сучасне суспільство. Він назавжди змінив способи спілкування, поведінки, мислення, навчання, ведення комерційної діяльності, дестабілізації і навіть стеження, ведення воєн і підтримки громадського порядку.

Інформаційна та кібернетична агресія Російської Федерації проти України розпочалася значно раніше анексії Криму та військового вторгнення на Донбас. Однак саме кінцева фаза «гібридної війни» та її перехід до конвенційних типів протистояння виявили не тільки проблеми оснащення армії, але й незахищеність інформаційних систем нашої держави.

На хвилі добровольчого підйому та волонтерського руху з'явилося декілька груп і окремих активістів, які взяли на себе функції захисту держави в інформаційному та кібернетичному просторі. «Український Кіберальянс» (UkrainianCyberAlliance - UCA) – спільнота хактивістів з різних міст – виникла у березні 2016 року. UCA заснував низку ефективних ініціатив з протидії російській агресії в Україні, вивів український хактивізм на світовий рівень. Волонтерська організація InformNapalm стала провідником аналізу та донесення здобутої інформації до міжнародної аудиторії.

UCA виник з об'єднання двох груп кіберактивістів, FalconsFlame і Trinity, пізніше приєдналися колеги з CyberHunta та групи RUH8 (ruheight.org). Речник «Українського Кіберальянсу» з ніком Шон Таунсенд погодився розповісти нам про актуальні загрози, правове поле, концепцію та популярні віруси сучасного кіберсередовища.

Чи взаємодіє український Кіберальянс з Державною службою спецв'язку, міжнародними організаціями, такими як Commonwealth Telecommunications Organisation, ITU, Commonwealth Cybercrime Initiative...?

Ні, ми не пов'язані з міжнародними організаціями. Ті, які ви назвали, займаються стандартизацією, питаннями інформаційної безпеки чи пошуком кіберзлочинців. Унікальність нашої роботи полягає у майже повній відкритості кібератак. Здебільшого ми співпрацюємо з іншими волонтерськими групами, перш за все – InformNapalm, іноді «Миротворець». Якщо знайдена нами інформація цінна для силових відомств, тоді ми передаємо її СБУ або МОУ, однак, ця взаємодія не є офіційною.

Які загрози кіберпростору існують перед Україною сьогодні?

Від самого початку війни Росія, зокрема ФСБ та інші служби, займається широкомасштабним шпигунством, проводить інформаційні та кібератаки, як на ЦВК (метою атаки було посилення інформаційної кампанії, покликаної зірвати прези-

дентські вибори 2014-го), міністерства та відомства, атаки на інфраструктурні об'єкти (авт. – 23 грудня 2015 року російські зловмисники успішно атакували комп'ютерні системи управління в диспетчерській «Прикарпаттяобленерго». У результаті було вимкнено близько 30 підстанцій, майже 230 тисяч мешканців залишилися без світла. Водночас тоді зазнали синхронних атак «Чернівціобленерго» та «Київобленерго»).

Однією з останніх і найбільш руйнівних диверсій був «хробак», що маскується під вимагача – NotPetya (авт. – Цей вірус лише один з кількох інструментів кібератаки, що почалася 27 червня цього року. Файл блокував комп'ютер жертви, шифрував дані, поширювався по корпоративній мережі, використовуючи раніше опублікований хакерами інструмент Агентства національної безпеки США, і, зрештою, вимагав викуп – 300 доларів у біткойнах. Головним же джерелом поширення вірусу стало оновлення однієї з трьох найпопулярніших в Україні програм для документообігу M.E.Doc. Оновлення підмінили тим самим шкідливим файлом. Після зараження зловмисники отримували унікальний податковий номер компанії або установи).

РЕАЛЬНІ ЗАГРОЗИ ШТУЧНОГО СВІТУ

КІБЕРФ

#UkrainianCyberAlliance (UCA)

ПОПІТ

Маючи код підприємства, хакери могли обирати, що робити з конкретною жертвою. Наприклад, вкрасти файли, паролі, гроші. Досить відкрити реєстр і подивитися, хто саме попався на гачок (авт. – У перший же день вірус вразив дві тисячі організацій, 75% – з України. Постраждали міністерства, поліція, банки, аеропорт «Бориспіль», київський метрополітен, деякі ЗМІ, мобільні оператори, медичні компанії. Шкоду, завдану здирником, ще належить оцінити).

Більшість українців не розуміються на кібербезпеці та не вірять у реальний світ комп'ютерних вірусів та шифрів. Як достукатися до таких громадян та посприяти їхньому інформаційно-телекомунікаційному самозахисту?

Мені здається, що «хробак» NotPetya завдав стільки шкоди, що це змусить багатьох замислитися про безпеку. І звичайно ж, навчання і пропаганда у формі соціальної реклами, могла б допомогти.

ВІД САМОГО ПОЧАТКУ ВІЙНИ РОСІЯ, ЗОКРЕМА ФСБ ТА ІНШІ СЛУЖБИ, ЗАЙМАЄТЬСЯ МАСШТАБНИМ ШПИГУНСТВОМ, ПРОВОДИТЬ ІНФОРМАЦІЙНІ ТА КІБЕРАТАКИ.

Яке правове поле повинна мати Україна, аби бути достатньо захищеною державою на рівні світового кіберпростору?

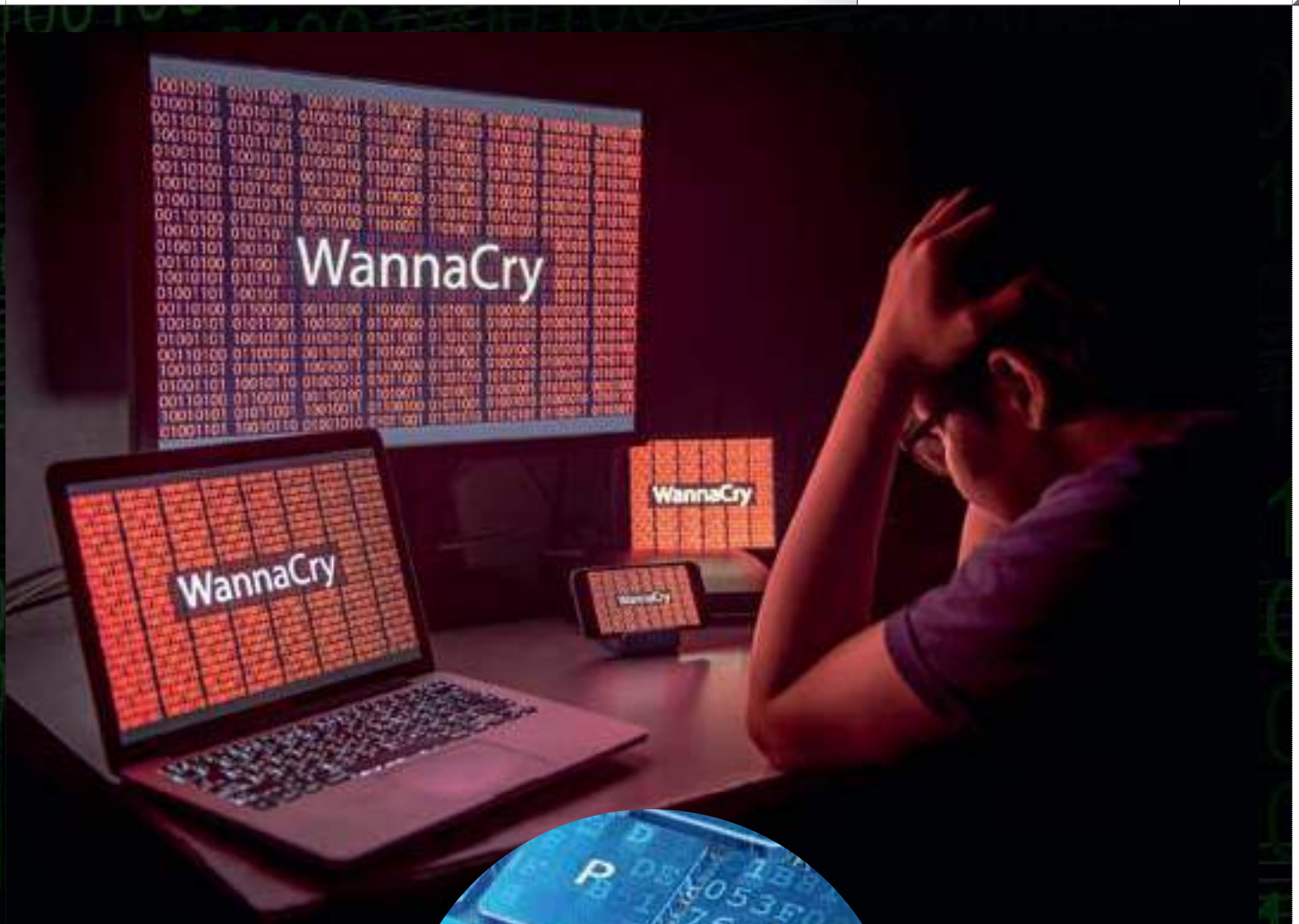
Аби системні адміністратори добре виконували свою роботу, специфічне законодавство не потрібно. Достатньо подбати про кібербезпеку в усіх сферах державного управління. Все залежить від того, як будуть відпрацьовані певні прийоми, або навіть звички, тоді best practices можна поширити і рекомендувати більшій чисельності користувачів. Безпека – це процес, розуміння, як захистити певні дані, які з цим пов'язані ризики, і що робити, коли оборона виявилася неефективною.

Жодні програмні, апаратні або законодавчі способи без такого розуміння не працюють і стають марною тратою часу та зусиль. Недостатньо сказати «хочу жити в безпеці» і спитати у когось поради, як це зробити? В Україні є доктрина інформаційної та кібербезпеки, які декларують перемогу всього хорошого над усім поганим. Від злomu одного недбайливого розробника програмного забезпечення, що знищив дані на десятках тисяч комп'ютерів, ці доктрини нас не захистили (це про М.Е.Дос і NotPetya). Від численних зломів, у тому числі військових і поліції, доктрини теж не сильно допомагають. Є окремі законодавчі норми, які вимагають поліпшення, але це радше нормальний еволюційний процес щодо оптимізації законів.

Аналіз останніх тенденцій свідчить про збіг кількох факторів, які негативно вплинули на кібердовіру. Зокрема, викликає тривогу мілітаризація кіберпростору і поява наступальних військових засобів, розрахованих не тільки на військові цілі, а й на важливі цивільні інфраструктури. Чи є в Україні бачення кібербезпеки, спрямоване на подолання цих викликів?

Одна з перших успішних шпигунських кібероперацій радянського КДБ проти ФРН та США була здійснена вже у 1989 році. Сьогодні змі-

нився лише масштаб таких дій. Концепції і доктрини допомагають тільки тоді, коли їх роздрукувати, згорнути в трубочку і бити недбайливих виконавців по голові, але ж марно. Визначити цілі та завдання дуже важливо, проте недостатньо прийняти закон, де буде написано: «створення дієвих механізмів, спрямованих на оперативніше виявлення, реагування, попередження, запобігання, нейтралізацію кіберзагроз». Потрібно їх дійсно створювати, виявляти, реагувати. Що стосується довіри, то як тільки від мережі стали залежати всі аспекти життєдіяльності, пропорційно зросли і ризики.

Яким має бути в Україні кіберзахист державних установ, зокрема силових відомств?

Успішність роботи інженера з безпеки слід оцінювати не за героїчну боротьбу з наслідками, а за відсутністю інцидентів.

Чи має бути баланс між цифровою конфіденційністю та безпекою держави?

На мою думку, один з можливих варіантів – це створення нової спецслужби, яка б займалася виключно питаннями національної безпеки. І тільки у виняткових ситуаціях, в межах відповідного закону, призупиняти права громадян, гарантовані Конституцією. Коли одна служба, така як ФСБ, об'єднує в

собі всі функції, починаючи від охорони кордонів і до розвідки – це призводить до зловживань. Якщо поділ влади позитивно впливає на баланс сил в політичному управлінні, то, можливо, він буде ефективним у вирішенні і цієї проблеми.

Україні вистачає сьогодні людського й технічного ресурсів у боротьбі з кіберзлочинністю у кожній сфері діяльності?

Людей і грошей, здається, більше, ніж достатньо. Якщо ж говорити про кіберзлочинність, головним досягненням кіберполіції є успішно проведений ребрендінг. Вони розкривають безліч злочинів, пов'язаних із шахрайством, работорганізацією і порнографією, з модним префіксом «кібер». Результати поки що аж надто скромні. Багато людей просто займаються не своєю справою!

Звідки походять досить символічні назви найпопулярніших вірусів, таких як WannaCry, Petya?

Зазвичай, ці назви вигадують розробники антивірусних програм, ґрунтуючись на тексті в кодї, супутніх обставинах або просто вигадують унікальну асоціативну назву за знайденим вірусом. «Петю» назвав сам автор. Оскільки в NotPetya частина коду була запозичена з

«ХРОБАК» НОТРЕТУА ЗАВДАВ СТИЛЬКИ ШКОДИ, ЩО ЦЕ ЗМУСИТЬ БАГАТЬОХ ЗАМИСЛИТИСЯ ПРО БЕЗПЕКУ. І ЗВИЧАЙНО Ж, НАВЧАННЯ І ПРОПАГАНДА У ФОРМІ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ, МОГЛА Б ДОПОМОГТИ.

НАЙБІЛЬШ УСПІШНІ ПУБЛІЧНІ ОПЕРАЦІЇ USA

Хакери «Українського Кіберальянсу» здобули терабайти інформаційних даних, прямих доказів участі РФ у дестабілізації обстановки на Донбасі та війни проти українців. З них оприлюднили близько 200-300 Гб на сайтах ordilo.org та informnapalm.org. Наведемо приклади лише деяких цікавих історій.

SURKOVLEAKS

Найгучнішою і ефективною операцією 2016-го року став злом пошти помічника президента РФ Владислава Суркова, яку охрестили SurkovLeaks. На сайті InformNapalm оприлюднили дампи двох поштових скриньок приймальні Суркова. В них представлені невідомі подробиці мінського процесу, плани дестабілізації ситуації й федералізації України та інші матеріали, які доводять, що Росія на найвищому рівні причетна до війни на сході. Чинovníк США у коментарі для NBC NEWS сказав, що матеріали дампов підтверджують інформацію, яку Америка мала раніше. Автентичність дампов підтвердили міжнародні організації AtlanticCouncil, Bellingcat. Публікації про SurkovLeaks вийшли у провідних західних виданнях: BBC, The New York Times, The Times, The Times & The Sunday Times, The Daily Mail, The Guardian.

31 січня 2017 року на центральному державному німецькому телеканалі ARD вийшов сюжет про кібервійну між Україною та Росією. Йшлося про постійні кібератаки російських хакерів на цивільну інфраструктуру України, а також про протидію російській агресії у кіберпросторі, зокрема, злам поштової скриньки приймальні помічника президента РФ Владислава Суркова. Героями сюжету стали і представники «Українського Кіберальянсу».

FROLOVLEAKS

Внаслідок операції FrolovLeaks оприлюднили листування заступника директора Інституту країн СНД, прес-секретаря Союзу православних громадян Кирила Фролова за 1997 – 2016 роки. Листування містить докази підготовки Росією агресії проти України задовго до 2014 року. Інтервенція проводилась на вищому рівні через Церкву московського Патріархату, духовників, які працювали з українськими політиками вищого рівня, медіаспільноту та активістів, яких координували російські куратори.

У листуваннях викрито тісні зв'язки Фролова з радником президента РФ з питань регіональної економічної інтеграції Сергієм Глазєвим, патріархом Московським Володимиром Гундяєвим, а також членом Ради зовнішньої та оборонної політики, депутатом нелегітимної Державної думи РФ та директором Інституту країн СНД Костянтином Затуліним. У листах фігурують сотні інших прізвищ, пов'язаних із підірвною діяльністю організацій «п'ятої колони» Росії в Україні.

«ANNA NEWS»

Потужним ударом по російській пропаганді став злам та дефейс інформаційної агенції «Anna News», сайт якої понад п'ять діб не працював. Частина інформації була остаточно знищена. На сторінках зламаної сайту було розміщено відеозвернення, у якому українські хактивісти використали мем «Львівське метро», обігравши кадр з німецького трилера «Хто Я». У своєму відео вони звернулися до українського суспільства із закликом консолідуватися в боротьбі проти агресора. Відео отримало великий суспільний резонанс. Саме це звернення і стало поштовхом до створення Українського Кіберальянсу, під проводом якого хактивісти різних груп об'єднали свої зусилля. До 20-ї річниці прийняття Конституції України Кіберальянс провів нову операцію – #OpDay28. За декілька годин було зламано 17 ресурсів російських терористів та розміщено на їхніх сайтах вже нове відеозвернення зі Львівського метро.

2 АК (ЛУГАНСЬК)

Хактивісти тривалий час контролювали комп'ютер начальника розвідки 2 АК (Луганськ) ЗС РФ, який надсилав рапорти з розвідданими, отриманими з допомогою штатних російських БПЛА «Орлан», «Форпост», «Тахіон», які також використовували для коректування вогню артилерії, начальникам розвідки 12-го командування резерву ЗС РФ (Новочеркаськ, Ростовська область). Також опубліковано документи, які доводять наявність на окупованій території російської переносної станції наземної розвідки ПСНР-8 «Кредо-М1» (1Л120), яка була прийнята на озброєння ЗС РФ у 2002 році і в Україну ніколи не постачалася.

У липні цього року на основі вже добутих даних, кіберальянс провів додаткову розвідку в соціальних мережах. Вдалося ідентифікувати користувачів російського БПЛА «Тахіон» – військовослужбовців 138-ї ОМСБр ЗС РФ рядового Лаптева Дениса Олександровича та єфрейтора Ангалева Артема Івановича. Завдяки тому, що з одного з комп'ютерів розвідувального управління 2 АК (Луганськ) ЗС РФ заходив на свою особисту поштову скриньку Дорошенко Олег Володимирович (станом на середину 2014 року – начальник штабу розвідувального батальйону 136-ї ОМСБр ЗС РФ, в/ч 63354, капітан ЗС РФ), було отримано документальні підтвердження передислокації військовослужбовців 136-ї ОМСБр до кордону з Україною в серпні 2014 року відповідно до бойового розпорядження начальника штабу 58-ї армії ЗС РФ. На сайті InformNapalm опубліковано список танкістів 136-ї ОМСБр, їхні особисті номери, звання, точні назви посад, інформацію про нагороди за бойові заслуги у мирний час. Також вдалося відновити хронологію вторгнення артилерійського підрозділу 136-ї ОМСБр ЗС РФ в Україну влітку 2014 року від моменту завантаження техніки для передислокації до подальшої фіксації російських артилеристів на окупованій території України у населених пунктах Новосвітлівка, Самсонівка, Сорокине (колишній Краснодон).

Petya Ransomware

більш старого трояна, то спочатку виникла плутанина. Petya й NotPetya – два різні віруси (авт. – Шифрувальник Petya був виявлений ще в березні 2016 року. Цей вірус модифікує диск таким чином, що він дійсно може скасувати внесені зміни. Натомість цьогорічний NotPetya завдає непоправної шкоди й створений для суцільного знищення даних на комп'ютерах).

У вас є пояснення, чому інструменти АНБ (Агентство національної безпеки США) та сервіси для створення вірусів (категорії Ransomware) доступні кожному?

Вони були викрадені у АНБ групою хакерів, яка називає себе The Shadow Brokers. Спочатку вони виставили віруси на продаж, а нещодавно навіть почали пропонувати місячну підписку. Хто такі Shadow Brokers невідомо. Після невдалого продажу коду, частину інструментів вони виклали у відкритий доступ, щоб згодом продати решту. Мабуть, не до кінця розуміючи, що більш, а що менш цінне. Код, який TSB продали в липні, становить значно меншу комерційну цінність, ніж EternalBlue (авт. – назва комп'ютерної програми, що використовує уразливість Windows-реалізації протоколу прикладного рівня, який забезпечує взаємодію мережі й користувача. Відомості щодо уразливості опубліковано хакерською групою The Shadow Brokers 14 квітня 2017 року. Використовувалася у поширенні віруса-шифрувальника WannaCry).

**БЕЗПЕКА – ЦЕ ПРОЦЕС,
РОЗУМІННЯ, ЯК
ЗАХИСТИТИ ПЕВНІ
ДАНІ, ЯКІ З ЦИМ
ПОВ'ЯЗАНІ РИЗИКИ,
І ЩО РОБИТИ, КОЛИ
ОБОРОНА ВИЯВИЛАСЯ
НЕЕФЕКТИВНОЮ.
ЖОДНІ ПРОГРАМНІ,
АПАРАТНІ АБО
ЗАКОНОДАВЧІ
СПОСОБИ БЕЗ ТАКОГО
РОЗУМІННЯ НЕ
ПРАЦЮЮТЬ І СТАЮТЬ
МАРНОЮ ВТРАТОЮ
ЧАСУ ТА ЗУСИЛЬ.**

До кого можуть звернутися користувачі електронних систем та установ, яких атакував вірус, якщо потребують розшифрування даних? Чи створена відповідна програма по вірусу Petya, і хто розробляв її для Wanna Cry?

Звернутися слід до свого системного адміністратора. Він повинен перевстановити систему і відновити дані з резервної копії. Для NotPetya розшифрування даних немає. Хтось невідомий пропонував нещодавно всім охочим викупити ключ за 250 тисяч доларів. Проте я маю сумнів, що подібну угоду вийде укласти. Впевнений, що метою атаки була не комерційна вигода.

У випадку з WannaCry, Мікко Хіппонен (авт. – Всесвітньо відомий фахівець з питань комп'ютерної безпеки і конфіденційності, працює над розробкою антивірусів понад 20 років) заявив, що у нього є підтвердження повернення файлів людьми, які платили здирикам. Однак платити – означає заохочувати їх до ще більш руйнівних атак.

Чи сприяє сьогодні держава роботі Хактивістів «Українського Кіберальянсу»?

Більшість державних діячів схвалюють те, що ми робимо, але є і противники. У цілому, сприяння обмежується моральною підтримкою.

Скільки відсотків ви б віддали роботі хакерів у боротьбі за перемогу та правду, якщо розглядати війну з РФ по всіх фронтах?

А скільки відсотків зробили волонтери для зміцнення обороноздатності країни? Зрештою, захист нашої країни стосується кожного, це справа всього народу. Ми просто займаємося тим, що у нас найкраще виходить. К

P.S. «Будь-якого російського ведмеда, який вліз до української пісочки, можна перемогти влучними атаками зграї бджіл. Головне активно діяти, бо на нашому боці правда і вищі сили»!

USA.

Підготувала НАТАЛІЯ УСТЬЯНЦЕВА

Фото: Ігор ЛІПЕНЮК

Літо – спекотна пора для прикордонників, і не лише через клімат, а й у зв'язку з активізацією контрабандистів різного штибу. Крім того, додають клопоту розповсюджувачі наркотиків, причому правоохоронці виявляють не лише товар, а й цілі поля нарковмісних рослин.

СЛІДСТВО ТРИВАЄ

Анорексія не в тренді

У середині липня на Харківщині оперативники Держприкордонслужби разом зі співробітниками СБУ та прокуратури викрили схему незаконного переміщення через державний кордон України препаратів російського виробництва, які містять психотропні речовини.

Організаторка незаконних оборотів, мешканка Кривого Рогу, Інтернетом замовляла з Росії препарати, серед яких і «Редуксін», небезпечний для життя засіб для схуднення, що містить психотропну речовину сибутраміні і є забороненим для ввозу в Україну. Згодом один з її помічників переміщував замовлення через кордон та передавав іншим членам угруповання. У свою чергу, ті розповсюджували їх територією України через Інтернет-магазин із доставкою до замовників поштовими відправленнями.

Розплутуючи хитросплетіння схеми, у травні в пункті пропуску «Гоптівка» правоохоронці затримали одного з причетних до злочину, коли той намагався приховати від прикордонно-митного контролю препарати із сибутраміном. Далі спільна міжвідомча група у складі оперативників Східного регіонального управління ДПСУ, співробітників УСБУ та прокуратури в Харківській області провела обшуки на восьми об'єктах – у Харкові та Кривому Розі. Знайшлися матеріали, що підтвердили пересилку поштовими відправленнями російського «Редуксину», електронні носії інформації, особисті мобільні термінали, нотатки з адресами замовників. Окрім цього, конфісковано автомобіль організаторки протиправної групи з частиною згаданих препаратів. Загалом в ході обшуків було вилучено близько 12,5 тисячі пігулок.

ВІДКОЛОСИЛИСЯ ПЛАНТАЦІЇ

За інформацією оперативного підрозділу наприкінці липня у Костянтинівському районі на Донеччині прикордонники Краматорського загону спільно з поліцейським управлінням протидії наркозлочинності виявили та знищили два чималі насадження конопель, одне – загальною площею близько трьох гектарів, а друге – десять гектарів. Встановлюються особи, причетні до незаконного посіву та вирощування наркотичних рослин. Порушено кримінальне провадження.

Сяйво на півмільйона

Прикордонники, поліція та прокуратура запобігли незаконному переміщенню через державний кордон значної партії бурштину. Правоохоронці дізналися, що мешканець Львівщини збирає велику партію сонячного каміння для подальшого продажу. 25 липня вони спіймали на гарячому чоловіка, який намагався продати 85 кг необробленого та 2 кг обробленого бурштину. Попередня вартість товару становить близько півмільйона гривень. Торговцю бурштином за незаконний збут та накопичення загрожує кримінальна відповідальність.

Дві доби підрахунку

Рекордну партію тютюнових виробів без акцизних марок, яку намагалися перемістити через державний кордон України з порушенням чинного законодавства, затримано 30 липня. За даними оперативних співробітників, правоохоронці виявили та припинили схему переміщення підакцизних товарів у великих обсягах в одному з портів Миколаївщини. Для переміщення із закордонного судна чималі партії тютюнових виробів іноземного виробництва правопорушники вночі використали буксир та баржу. Співробітники Азово-Чорноморського регіонального управління ДПСУ та УСБУ у Миколаївській області задокументували факт перевантаження підакцизних товарів з іноземного судна на баржу з порушеннями чинного законодавства.

Підрахунок тютюнових виробів, виявлених під час санкціонованих обшуків 30 липня на баржі та на іноземному судні, тривали майже дві доби. Для їх переміщення використали портовий кран та дві вантажівки. Загалом в рамках слідчих дій правоохоронці вилучили 4019 ащиків з сигаретами, в кожному з яких по 50 блоків, а це більше двох мільйонів пачок.

З-під поли

Спільна група оперативних співробітників Азово-Чорноморського та Південного регіональних управлінь ДПСУ, співробітників ВБКОЗ УСБУ та ГУ ДФСУ в Миколаївській області за отриманою інформацією про незаконний збут підакцизних товарів здійснила низку санкціонованих обшуків у селищі Криве Озеро, що на Миколаївщині.

У результаті правоохоронці виявили та вилучили 27 тисяч пачок сигарет молдовського, білоруського, російського та вітчизняного виробництва, більше 300 літрів спирту, 539 літрів контрафактних алкогольних напоїв, 182 літри алкогольної продукції з ознаками підробки, а також обладнання для їх виготовлення. Загальна сума оцінки краму становить понад мільйон гривень.

FOREIGN EXPERIENCE

АДАПТАЦІЯ ДОСВІДУ

Цього літа пройшло кілька заходів з підвищення кваліфікації персоналу прикордонного відомства. За сприяння закордонних колег відбулися семінари з удосконалення системи аналізу ризиків від Місії ЄС EUBAM. Водночас спеціалісти з Федеративної поліції Німеччини підготували тренерів та експертів з питань оцінки оперативно-службової діяльності відомства відповідно до шенгенського механізму. Це стало корисним досвідом для українських прикордонників і допоможе їм у протистоянні викликам сьогодення.

ми заходів, зібрані пропозиції з удосконалення системи аналізу ризиків на територіальному рівні будуть узагальнені міжвідомчою робочою групою та представлені керівникам підрозділів Держприкордонслужби, Національної поліції, міграційної та фіскальної служб на місцях.

НА ОЗБРОЄННЯ ТРЕНЕРІВ ТА ЕКСПЕРТІВ

Експерти Федеративної поліції Німеччини спільно з представниками Адміністрації ДПСУ розробили курс підготовки експертів та тренерів з питань оцінки оперативно-службової діяльності нашого відомства відповідно до шенгенського механізму.

Курс опрацьовано з урахуванням Секторальних кваліфікаційних рамок від Агенції FRONTEX на основі загальноєвропейських кваліфікаційних рамок Болонської системи

***
Експерти Дирекції Федеральної поліції ФРН завітали до Головного експертно-криміналістичного центру Державної прикордонної служби України, де провели тренінг з питань експертного вивчення паспортних документів для персоналу та майбутніх криміналістів регіональних судово-експертних установ.

Учасники заходу ознайомились із досвідом німецьких колег щодо перевірки паспортних документів на другій лінії контролю. Засвілили вимоги, які висуваються до компетенції експертів третьої лінії перевірки документів та процесуального оформлення ними правопорушень, пов'язаних з підбійкою документів або їх незаконним використанням. Слухачі курсу дослідили новітні технологічні розробки, що запроваджуються для захисту бланків паспортних документів та їх персоналізації, а також вивчили останні тенденції щодо способів підбійки паспортів. К

АНАЛІЗ РИЗИКІВ ВІД МІСІЇ ЄС EUBAM

Протягом тижня наприкінці липня в рамках міжвідомчої співпраці за підтримки Місії ЄС з надання допомоги в питаннях кордону в Україні і Республіці Молдова (EUBAM) відбулися навчальні семінари в Білгород-Дністровському та Ізмаїльському прикордонних загонах Південного регіонального управління.

У семінарах взяли участь офіцери підрозділів аналізу ризиків та кримінального аналізу, представники Головного управління Національної поліції, територіального органу Міграційної та Фіскальної служб Одещини, а також їх представники в Білгород-Дністровському та Ізмаїлі.

Під час заходів розглянуто теоретичні та практичні питання щодо аналізу та профілювання ризиків в органах та підрозділах охорони державного кордону, форми та методи проведення аналітичних досліджень. В ході семінарів офіцери вивчали порядок організації спільної роботи регіональних груп з узагальнення інформації в рамках інтегрованого управління кордонами та опрацювання аналітичних продуктів.

У такому форматі семінари на територіальному рівні проведено вперше. За результата-

та вимог керівних документів прикордонного відомства щодо підготовки та проведення тренінгів.

Крім того, на основі розробленого курсу підготовлено перших шість тренерів з числа офіцерів Адміністрації Держприкордонслужби та Окремого контрольно-пропускного пункту «Київ».

Надалі очікується, що програма курсу буде доопрацьована та запроваджена в систему підготовки персоналу Держприкордонслужби. А підготовлені колегами із Німеччини тренери на початку наступного року вже самі навчатимуть експертів відомства оцінювати оперативно-службову діяльність прикордонної служби за європейськими стандартами.

Відскануй своїм смартфоном QR-code

ЗБРОЯ ТА БЕЗПЕКА

XIV МІЖНАРОДНА СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВИСТАВКА

10-13 ЖОВТНЯ 2017
Україна, м. Київ

Міжнародний виставковий центр

Генеральний
інформаційний партнер

Генеральний
медіа-партнер

Технічний
партнер

МІЖНАРОДНИЙ ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР

Україна, м. Київ, Броварський проспект, 15

станція метро «Лівобережна»

+38 (044) 201-11-63

zbroya@iec-expo.com.ua

www.iec-expo.com.ua, www.мвц.укр,
www.tech-expo.com.ua

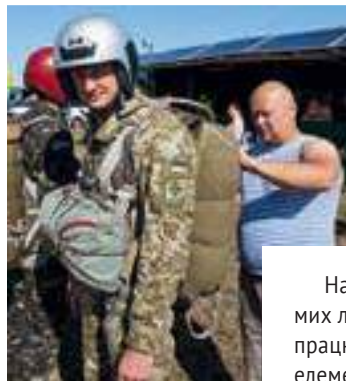

В період з 19 по 24 червня 2017 року на базі Одеської окремої авіаційної ескадрильї пройшли збори авіаційного персоналу Держприкордонслужби України. Під час зборів льотний склад, фахівці парашутно-десантних служб, рятувальних парашутно-десантних груп авіаційних частин виконали обов'язкові щорічні норми стрибків з парашутом. У ході тренувань учасники відпрацювали практичні дії пошуково-рятувальних команд, дії екіпажу з відпрацювання елементів вимушеного покидання літальних апаратів та застосування аварійно-рятувального спорядження.

Кожні такі збори – це можливість потренуватися і підвищити кваліфікацію, поспілкуватися з більш досвідченими колегами. Одеська і Харківська окремі авіаційні ескадрильї ДПСУ моніторять кордон та допомагають здійснювати спостереження за прикордонною зоною. Водночас особовий склад проходить підготовку з вимушеного покидання повітряного судна, з рятування у разі аварійної ситуації. Теоретичні навички потребують практики, що, власне, і відбувається під час зборів. Крім того, чим більше парашутисти стрибають з парашутом, тим краще, а такі збори чи не єдина можливість збільшити кількість їхніх стрибків.

За словами начальника авіаційного пошуково-рятувального забезпечення і парашутно-десантної підготовки Харківської окремої авіаційної ескадрильї майора Сергія Бафталовського, військовослужбовці, які залучалися до стрибків з парашутом, показали належні теоретичні знання та високий рівень навченості, впевнені дії в повітрі та під час приземлення.

На цих зборах більшу частину уваги приділяли стрибкам самих льотчиків. Тобто фахівці парашутно-десантної служби (ПДС) працювали з льотним складом над практичним відпрацюванням елементів стрибка з парашутом (тренування на землі) для безпечного виконання стрибка, подолання психологічного бар'єру при покиданні повітряного судна і відпрацювання дій парашутиста в повітрі для безпечного приземлення. У свою чергу, фахівці ПДС при виконанні стрибка виконували завдання з точності приземлення.

Водночас, начальник групи авіаційного пошуково-рятувального забезпечення і парашутно-десантної підготовки Лариса Зубрицька підкреслила якісну організацію зборів авіаційного персоналу: «Збори пройшли успішно, стрибки здійснювали рано вранці на аеродромі «Кремидівка» в Одеській області, де нам дуже допомогли з проведенням заходу. Всі діяли чітко і злагоджено.

Нормативи було виконано, кожен з учасників здійснив по два стрибки з парашутом, продемонструвавши якісну підготовку».

Протягом зборів було виконано 46 стрибків з парашутом. Чотири військовослужбовці стрибають з парашутом уперше в житті. **К**

Олександр ЯКОВЕНКО,
Леся МЕДВЕДЕНКО,
ФОТО ЮРІЯ ЛИТВИНЕНКА

ГЕРОЯМ

На території Окремої комендатури охорони і забезпечення та 10-го мобільного прикордонного загону «Дозор» нещодавно було відкрито пам'ятний знак «Героям-прикордонникам». Так охоронці рубезу вшанували пам'ять своїх побратимів, які 2014 року загинули під час обстрілів поблизу Зеленопілля.

В урочистостях з нагоди відкриття взяли участь перший заступник Голови Держприкордонслужби генерал-лейтенант Василь Серватюк, волонтер, офіцер запасу Юрій Кулачик, який проходив службу в 10-му мобільному прикордонному загоні за мобілізацією у зоні АТО, а також старшина Володимир Сова, що у липні 2014 року відстоював територіальну цілісність нашої держави на сході.

– Три роки тому ворог завдав удару по нашому підрозділу в Зеленопіллі. В результаті сім прикордонників загинуло. Три роки триває неоголошена війна, три роки прикордонники спільно зі своїми побратимами зі Збройних Сил, Національної гвардії, Національної поліції та волонтерами пліч-о-пліч боронять українську землю. – Ми впевнені – ворог програє, ми перемаємо. І це буде неоціненний вклад кожного прикордонника в незалежність, суверенітет і цілісність нашої держави, – сказав, відкриваючи захід, генерал-лейтенант Василь Серватюк. – Військовослужбовці 10-го мобільного загону «Дозор» та Окремої комендатури виявили героїзм у боротьбі з ворогом, адже вони з перших днів російської агресії виступили на захист кордонів Батьківщини. На жаль, і у цих підрозділах є втрати: загинув боєць «Дозору» Василь Поляков, а сімох військовослужбовців поранено. Всього 67 прикордонників віддали своє життя, захищаючи державний суверенітет, більше 500 чоловік отримали поранення, контузії та бойові травми. Тому встановлення таких меморіальних знаків у населених пунктах, де розташовані частини відомства, – це та невелика данина, яку ми можемо віддати захисникам України.

Пам'ять тих, хто віддав життя за свободу нашої держави, присутні вшанували хвилиною мовчання.

Потім слово взяв волонтер та офіцер запасу Юрій Кулачик:

– Я пишаюся сьогодні бути разом з вами. Понад рік провів у мобільному прикордонному загоні, незважаючи на те що є вихідцем зі Збройних Сил, саме тут вигартувався мій бойовий характер. Цей меморіальний знак символізує міць українських прикордонників. Це пам'ять про тих, хто служив до нас, і нагадування для тих, хто служить зараз, хто ще служитиме. Я вірю, що в майбутньому ми захищатимемо вже мирний рубіж. Слава героям-прикордонникам!

Честь відкрити гранітну стелу і першими покласти квіти було надано Василю Серватюку та Юрію Кулачику.

На завершення заходу відбулося нагородження військовослужбовців прикордонних підрозділів. Відзнаку Президента України за участь в антитерористичній операції отримали полковник Вадим Закладний, молодший лейтенант Павло Герасютін, сержант у відставці Юрій Гладченко. Нагрудним знаком за мужність в охороні державного кордону відзначено лейтенанта Олександра Говоруху, прапорщика Сергія Серка, старшину Володимира Сову. Медаль «10 років сумлінної служби» перший заступник Голови відомства вручив майору Денису Лижнюку. Присутні вітали нагороджених бурхливими оплесками. **К**

Аліна ДАНИЛУК,
ФОТО ВАЛЕРІЯ ОЛІЙНИКА

З ЧИСТОГО ЛИСТА

МИНУЛО ЧИМАЛО ЧАСУ ЯК РОСІЯ АНЕКСУВАЛА КРИМСЬКИЙ ПІВОСТРІВ. ЦЕ ВІДБУЛОСЯ НАПРИКІНЦІ ЗИМИ 2014-ГО. 28 ЛЮТОГО БЛИЗЬКО ТРИДЦЯТИ ОЗБРОЄНИХ ОСІБ У ФОРМІ БЕЗ РОЗПІЗНАВАЛЬНИХ ЗНАКІВ НА ЧОТИРЬОХ АВТОМОБІЛЯХ ПРИБУЛИ ДО МІСЦЯ ДИСЛОКАЦІЇ СЕВАСТОПОЛЬСЬКОГО ЗАГОНУ МОРСЬКОЇ ОХОРОНИ І ЗДІЙСНИЛИ СПРОБУ БЛОКУВАННЯ ЦЬОГО ПІДРОЗДІЛУ. ПРИКОРДОННИКИ ІДЕНТИФІКУВАЛИ ЇХ ЯК ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ 810-Ї БРИГАДИ МОРСЬКОЇ ПІХОТИ ЧФ РФ. РОСІЙСЬКІ ВОЯКИ ОТОЧИЛИ УКРАЇНСЬКИЙ ЗАГІН МОРСЬКОЇ ОХОРОНИ.

ЩОБ ЗАПОБІГТИ ЗАХОПЛЕННЮ КОРАБЛІВ, ОЗБРОЄННЯ ТА ТЕХНІКИ, 12 ОДИНИЦЬ КОРАБЕЛЬНО-КАТЕРНОГО СКЛАДУ СЕВАСТОПОЛЬСЬКОГО, КЕРЧЕНСЬКОГО ТА ЯЛТИНСЬКОГО ЗАГОНІВ МОРСЬКОЇ ОХОРОНИ БУЛО ПЕРЕДИСЛОКОВАНО ДО ОДЕСИ.

У ТІ ДНІ РОСІЙСЬКИЙ СПЕЦНАЗ ПОСТІЙНО ЧИНИВ ТИСК НА ПРИКОРДОННИКІВ І ВИМАГАВ ПІДПОРЯДКУВАТИСЯ САМОПРОГОЛОШЕНОМУ КЕРІВНИЦТВУ АР КРИМ.

5 БЕРЕЗНЯ БУЛО ЗАХОПЛЕНО АДМІНІСТРАТИВНУ БУДІВЛЮ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ. ЗА ДВА ДНІ РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКА ВЖЕ ЗАБЛОКУВАЛИ 11 УКРАЇНСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ НА ТЕРИТОРІЇ КРИМСЬКОГО ПІВОСТРОВА: УПРАВЛІННЯ АЗОВО-ЧОРНОМОРСЬКОГО РУ, СЕВАСТОПОЛЬСЬКИЙ ЗАГІН МОРСЬКОЇ ОХОРОНИ, СІМФЕРОПОЛЬСЬКИЙ ЗАГІН, ВІДДІЛ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ «КЕРЧ», МОБІЛЬНУ ЗАСТАВУ «МАСАНДРА», ВПС «СВПАТОРІЯ», ВПС «СІМФЕРОПОЛЬ-АВІА», ВПС «ЩОЛКІНО», КЕРЧЕНСЬКИЙ ЗМО, ПТС «МИС-ФОНАРЬ», ВПС «СЕВАСТОПОЛЬ».

НЕЗВАЖАЮЧИ НА ПОГРОЗИ, ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТИСК, ЗАЛЯКУВАННЯ І ПІДКУП, ЧАСТИНА ПЕРСОНАЛУ ДПСУ ЗАЛИШИЛАСЯ ВІРНИМИ ПРИСЯЗІ. ПОЧАЛАСЯ ПЕРЕДИСЛОКАЦІЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ НА ДРУГОМУ РУБЕЖІ – АДМІНІСТРАТИВНОМУ КОРДОНІ ХЕРСОНСЬКОЇ Й МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ З АРК. МОРЯКИ ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК. ВЕСЬ СПРАВНИЙ КОРАБЕЛЬНО-КАТЕРНИЙ СКЛАД ЗАГОНІВ МОРСЬКОЇ ОХОРОНИ З КРИМУ БУЛО ВИВЕДЕНО. ОДНАК НАЙГОЛОВНІШИЙ РЕСУРС – ЦЕ ЛЮДИ, ЯКІ ЗБЕРЕГЛИ ВІРНІСТЬ УКРАЇНИ І ДОНИНИ ЗАХИЩАЮТЬ ЇЇ РУБЕЖІ.

Цей екскурс у 2014-й вже нагадує сторінки з підручника історії, але для багатьох це болісні спогади. Родини українських прикордонників були змушені спішно залишити свої домівки, і враз все їхнє життя змінилося назавжди. За сухими рядками хроніки тих днів, що нагадують військові повідомлення, – долі окремих людей та цілих родин, які гідно витримали це випробування. Пропонуємо історію однієї з таких сімей, мовою учасників тих подій – Миколи та Наталії БУРВІКОВИХ.

– Я не бувала в Криму, поки не приїхала до нареченого, – розповідає дружина прикордонника Наталія Бурвікова. – Тоді ми відвідували разом мис Фіолент, він показав мені Балаклаву, блакитне море,

величні гори, такої краси раніше не бачила. А вікна помешкання виходили на бухту. Я тоді подумала, що хотіла б тут жити. Так і вийшло, але не надовго...

– Чи відчувалися передумови анексії на вашу думку?

Наталія: Завжди відчувалося, що Севастополь – проросійське місто, у всіх маршрутах були російські прапорці, в бухті російського флоту постійно зводили житлові будинки. Російським військовим системно видавали квартири, на відміну від наших. Навіть виходячи з цього моменту чимало людей насичувалося проросійськими настроями. Коли заїжджала колона з російськими військовими, вони, як і належить, перетинали Керченську протоку – тож заздалегідь всі знали, що іноземні силовики прямують на півострів, однак ніхто їх не намагався зупинити. Вони вільно заїхали і закріпилися на українській землі. Наші чоловіки весь цей час перебували на території частини, додому нікого не відпускали, було оголошено посилений режим. Це були останні дні лютого. За пару днів ми вже покинули півострів.

– Як довго ви служили в Криму, чи були складнощі через присутність російських військових до анексії?

Наталія: Ми познайомилися в 2011 році, одружилися у 2012-му, тобто за два роки до анексії. Я влаштувалася на роботу до банку, були такі приємні люди в колективі, а коли все це відбулося, то виявилось, що всі за Росію. Це стало для мене несподіванкою. Вони ж народилися в Україні. Ще можна зрозуміти старше покоління, яке вийшло з радянського союзу, а молодь чого раптом... Вони такі щасливі були, що Крим повертається в Росію. Я не можу це ні зрозуміти, ні пояснити. Коли ми спілкувалися до цих подій, не було навіть натяку на проросійські настрої. Ніколи в розмовах не було жодного слова, що вони б хотіли в Росію. Ніби зміна відбулася раптово, вони стали дуже ворожі і неприємні. Тобто виходить, це жило в них з дитинства і просто здетонувало у потрібний момент, ніби спрацював якийсь механізм уповільненої дії. Широ кажучи, я до останнього не вірила, що все відбувається насправді, настільки це було нереально. Думала, як заїхали, так і вийдуть, все ж таки на півострові багато українських військових. Кожного разу, як я поверталася з Києва на півострів, то знайомилася у потягу з дружинами українських офіцерів, які теж родом з материкової України, тобто таких родин як ми багато було в Криму. Наприклад, з однією сім'єю я познайомилася: вона з Чернігова, він зі Львова, після анексії вони переїхали до Львова.

Микола: У 2004 році я розпочав свою службу на прикордонній заставі «Севастополь», будучи солдатом строкової служби, а залишав Крим у 2014-му в офіцерському званні старший лейтенант. Складнощі через присутність російських військових до анексії Криму ніколи ніяких не виникало.

– Наталю, а ви бачили російських військових?

Наталія: Так вийшло, що саме в ці дні Микола попросив мене підїхати до частини, я вже стояла на зупинці і побачила колону з військовими, вони були в повній екіпіровці, на військовій техніці з російськими номерами, тобто зовсім не ховалися ні від кого. Саме тоді він зателефонував і сказав повертатися назад додому, бо заїхали росіяни.

В перший день, коли вони прибули, то просто стояли біля конкретних об'єктів, понаїхало багато журналістів телебачення. До речі, в своїх сюжетах вони закривали номери машин, ніби-то було невідомо, хто ж це такий прибув. Потім приходили матері та дружини тих хлопців, що на українських кораблях служили в Балаклаві. Щоб не допустити захоплення частини, вони кричали росіянам: дякуємо, що ви приїхали нас врятувати. Обіймались і фотографувались з російськими військовими. Прикро було це спостерігати.

– Як ви пам'ятаєте день, коли відбулося захоплення загону морської охорони?

Микола: Я служив у Севастопольському загоні Морської охорони на посаді «флагманський артилерист-мінер». Третього березня 2014 року близько 01:30 до КПП Севастопольського загону морської охорони підїхали два військові вантажні автомобілі «КАМАЗ», невідомі озброєні особи (з автоматами, кулеметами, снайперськими гвинтівками) почали силовий захват приміщень управління в/ч 2382, проникли на територію частини, вибили вхідні двері до управління загону та в службові приміщення, захват супроводжувався постійними погрозами застосування зброї. Ми були озброєні лише спеціальними засобами (гумовими кийками та газовими балончиками) у жодного з нас не було стрілецької зброї. Після того як нас захопили, провели особистий обшук. Згодом озброєні люди в масках розбили нас по групах в окремих приміщеннях. Потім по одному відводили до актового залу, де невідома особа в цивільному пропонувала написати рапорт про згоду служити владі АР Крим, на що я особисто відмовився. Після цього всім незгодним «запропонували» залишити територію частини.

ТРЕТЬОГО БЕРЕЗНЯ 2014 РОКУ БЛИЗЬКО 01:30 ДО КПП СЕВАСТОПОЛЬСЬКОГО ЗАГОНУ МОРСЬКОЇ ОХОРОНИ ПІДЇХАЛИ ДВА ВІЙСЬКОВІ ВАНТАЖНІ АВТОМОБІЛІ «КАМАЗ», НЕВІДОМІ ОЗБРОЄНІ ОСОБИ ПОЧАЛИ СИЛОВИЙ ЗАХВАТ ПРИМІЩЕНЬ УПРАВЛІННЯ В/Ч 2382...

Наталія: Як я пам'ятаю, наступного дня після заїзду колони до частини приїхали машини вже без номерів. Здається, це були великі вантажні машини, повні людей в масках, у відповідній екіпіровці, вони почали захоплювати частину. Потім якесь російське керівництво приїхало до прикордонної частини і були переговори на КПП, щоб їх впустили на територію. Ми жили через парк навпроти. Наш кримський товариш також служив разом з моїм чоловіком. Його мама дуже переживала і постійно мені телефонувала, щоб дізнатися хоч якусь інформацію. Так вийшло,

Ми дуже швидко зібралися і виїхали з двома валізами. Здається, прямували через Чонгар, там, на пункті пропуску, вже стояла так звана оборона Криму (козаки), з іншого боку стояли НАШ. Ми думали, невідомо, як проїдемо, чоловіки – військові, в машині була форма. Проте все пройшло спокійно. Ми приїхали в Одесу, нас зустріли і одразу заселили в санаторій «Аркадія». Там ми і жили, тому що орендувати житло не було жодної можливості, грошей не було, всі банківські карти були відкриті в Криму, після цих подій їх заморозили. Тим більше, ми навіть міста не знали. Три місяці мешкали і харчувалися

в санаторії, а згодом довелося шукати житло. Ми орендували квартиру і досі в ній живемо, на службове житло і не сподіваюся. Навіть по договору не вдається орендувати, щоб відомство нам відшкодувало оплату за піднайом. Власники квартир не погоджуються мати справу з податковою чи іншими держустановами. Виходить, що половину зарплати віддаємо за орендоване помешкання.

– Як вам вдалося так швидко виїхати?

Наталія: Ми зібрали речі за три години. Нам дуже пощастило, що у нас є друзі в Криму, тож більшість майна ми просто залишили у них. Згодом решту речей передали на Київ моїй мамі. Із собою взяли лише дві валізи із найнеобхіднішим. Виїжджали на машині. У нас тоді ще не було дитини. Єгор народився вже в Одесі 2015 року. Майже через рік після нашого переїзду.

– А були прикордонні родини, які залишилися?

Наталія: Так, є і такі. Були сім'ї, що чоловік поїхав, а дружина залишилася,

що я чула її розмову з сином, він був на гучному зв'язку, коли саме відбувалося захоплення частини, тож було зрозуміло – це силове захоплення.

Після цього, всіх хто не виявив бажання залишитися служити «народу Криму» відпустили, але наступного дня мого чоловіка викликали до частини. Трохи було боязко, як він піде туди знову, раптом не випустять, але обійшлося. Я того дня пішла на роботу і звільнилася протягом години.

А БУЛИ ТАКІ, ЩО ЧОЛОВІК ПОЇХАВ, ЩОБ ЗОРІЄНТУВАТИСЯ НА МІСЦІ. АДЖЕ НІХТО НЕ ЗНАВ НАПЕВНЕ, ЯК ТУТ ПРИЙМУТЬ, ВОНИ ВЛАШТУВАЛИСЯ, ОРЕНДУВАЛИ ЖИТЛО І ПОТІМ ПЕРЕВОЗИЛИ РОДИНИ.

зокрема, якщо діти у випускному класі. У всіх різні життєві ситуації. З іншого боку, дехто не захотіли виїжджати, тому що все відбувалося мирно, люди бачили, що Україна не чинить збройного спротиву, намагається всіляко уникнути військового протистояння. А були такі, що чоловік поїхав, щоб зорієнтуватися на місці. Адже ніхто не знав напевне, як тут приймуть, вони влаштувалися, орендували житло і потім перевозили родини. Нам простіше, бо нас було лише двоє, ми хутко зібралися і виїхали, нічого нас не тримало. Адже якщо діти, майно, квартири, машини, якісь зобов'язання, то рапто-

во знятися з місця досить складно. Різні були випадки, у наших знайомих дружина була вагітна, він пішов на кораблі, а вона ж сама не могла вибиратися в дорогу, речі вивозити. Добре, що батьки допомогли, забрали її перечекати, а потім чоловік приїхав по неї, і народила вона вже в Україні. Траплялося, що ніби і щаслива родина, а дружина відмовилася залишити Крим. А я знаю сім'ю, де чоловік і не чекав, що дружина за ним поїде, бо постійно сварилися. Вона ж підтримала його вибір і складні життєві обставини показали, що у них насправді міцне подружжя.

– Як ви думаєте, чому одні залишилися, а інші виїхали, якщо не брати до уваги, скажімо, місцевих?

Наталія: Розумієте, причина ще й у ставленні держави до людей, зокрема і до військових. Там, на півострові, ніби існувало два світи: Козача бухта, де проживали російські військові, там постійно зводили будинки і всім російським військовим надавали житло, виплачували значно більшу заробітну плату. А у нас ніби і будують щось, а черги на квартиру не рухаються. І зараз це відчувається.

Між іншим, коли ми жили в санаторії, туди поселили прикордонників, які виве-

ли прикордонні кораблі з Криму. Частина хлопців, які привели прикордонні кораблі в Одесу, поїхали назад у Крим. Навіть був репортаж на телебаченні, як вони приїхали на площу Нахімова у Севастополі, і їх там зустрічають мами, дружини з квітами, демонструючи, як добре, що вони повернулися на Батьківщину, і як їм погано було в Україні. А в Одесі їх, до речі, прийняли, нагодували, поселили в санаторії, а в сюжеті показали ніби їх тут ображали. Між іншим, вони лишилися служити в окупованому Криму, в тій же військовій частині, тільки вже російській. Однак не так склалося, як гадалося – більшість з них вдячні росіяни згодом відправили служити в далекі гарнізони: Таджикистан, Нова земля, Мурманськ. Звичайно, зрадників ніде не шанують. Вони, мабуть, на інше сподівалися. Крім того, там служили чимало місцевих, у них в Криму квартири, родини, вирішили, що не варто починати все з нуля в Україні. Частина одразу звільнилася, але все одно лишилися на півострові.

– Спілкуєтеся з кримськими знайомими?

Наталія: Часом буває, але політичні аспекти не обговорюємо, тому що у кожного своя думка. Хтось задоволений, інші скаржаться. Одні все продали і виїхали, а в інших бізнес почав розвиватися. З іншого боку, там зараз зайвого слова не скажи, бо швиденько опишишся у відповідних органах. Навіть, кажуть, що телефони прослуховують. Не дай Боже, щось скажеш проти влади, одразу матимеш проблеми. Розповідають, що відчувається пресинг, особливо щодо проукраїнських громадян.

Микола: Ні з ким з кримських я не спілкуюсь, немає бажання спілкуватися зі зрадниками.

– Як вас зустріли колеги в Одесі?

Микола: Колеги в Одесі зустріли добре, з розумінням. Більшість офіцерів я знав, адже всі ми навчалися в Севастопольському військово-морському інституті ім. П.С. Нахімова. Мене призначили на посаду флагманського артилериста-мінера, присвоїли достроково чергове військове звання капітан-лейтенант.

– Чи була підтримка з боку служби, коли ви приїхали?

Наталія: Так, нам виділили кошти, ми їх отримали через три місяці після приїзду і саме на них орендували житло. А до цього нас повністю утримували в санаторії відомства. Крім того, волонтери приїздили, привозили предмети першої необхідності, потім допомагали шукати квартири для розселення, тому що коли ти не місцевий, то це досить складно.

МЕНІ ДУЖЕ ПОДОБАЛОСЯ В КРИМУ, ХОЧА І ДАЛЕКО БУЛО ВІД РОДИНИ. ЯКБИ ПІВОСТРІВ СТАВ ЗНОВУ УКРАЇНСЬКИМ, МИ Б ПОВЕРНУЛИСЯ.

Водночас, ми, наприклад, приїхали з двома валізами, навіть чайника не було. Рано чоловік іде на роботу, на сніданок він ще не встигає, потрібно хоча б чаю заварити. Звичайно, допомога волонтерів у таких побутових моментах була відчутна і важлива. Згодом на квартиру ми вже заселилися з речами, які нам вдалося перевезти з Криму. Між іншим, нам пропонували Київ, Бориспіль, можна було вибирати, але чоловік відмовився, для нього важливо було море, саме морська служба.

– Микола, чому Ви обрали Одесу як місце подальшої служби?

Микола: По-перше, не уявляю своєї служби без моря, оскільки я моряк, а по-друге, місто Одеса подобається моїй дружині і тут багато можливостей для виховання сина.

– Наталю, а як ви влаштувалися на новому місці після приїзду?

Наталія: Після приїзду в Одесу я стала на біржу праці, і досить швидко знайшла роботу. Однак щойно влаштувалася – виявилось, що я вагітна. На жаль, керівництво одразу мені вказали на двері. Сказали: або звільняйся, або ми не дамо тобі спокійно працювати. Я вирішила не ризикувати здоров'ям дитини і чоловік мене підтримав. Звільнилася і вже не шукала роботи. Тим більше і зараз, коли немає бабусь поряд, а чоловік часто на чергуваннях, затримується на службі, спокійніше, коли я завжди з дитиною.

Мені дуже подобалося в Криму, хоча і далеко було від родини. Якби півострів став знову українським, ми б повернулися. Однак вже звикли на новому місці, тепер тут наш дім. **к**

Спілкувалася
Леся МЕДВЕДЕНКО

ВІЙНА – ЦЕ ПЛОЩИНА, В ЯКІЙ ЛЮДИНА ПОСТІЙНО ПЕРЕБУВАЄ НА МЕЖІ СМЕРТІ ТА ЖИТТЯ. АБИ ЕФЕКТИВНО ДІЯТИ В ЦИХ УМОВАХ, ЇЙ НЕОБХІДНА ПОТУЖНА МОТИВАЦІЯ.

САМЕ ТУТ ОДНУ З КЛЮЧОВИХ РОЛЕЙ УЗУРПУЄ ПРОПАГАНДА, ЗДАТНА СПОНУКАТИ ДО НЕЗВИЧНИХ ДІЙ У ЦЬОМУ ФІЗИЧНОМУ ПРОСТОРІ. ТОБТО НЕСТАНДАРТНІ ФІЗИЧНІ ДІЇ МОЖЛИВІ ЛИШЕ ЗА НАЯВНОСТІ ВІДХИЛЕНЬ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ТА ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ.

ТЕХНОЛОГІЇ ЗАМІСТЬ ПРОСТОРІВ

ЕКСПАНСІЯ НОВОГО ТИПУ

Людина живе і діє в рамках трьох основних просторів: фізичного, інформаційного та віртуального. До останнього відносно релігії, ідеології, мистецтва та інші «нереальності», що зароджуються у свідомості людини. На думку Ювала Харарі, саме здатність взаємодіяти з віртуальностями відрізняє людину від інших істот. Він підкреслює: «Справді унікальною характеристикою

людини як виду є її здатність створювати фікції і вірити в них. Всі інші тварини використовують свої комунікативні системи, щоб описувати реальність. Ми ж застосуємо наші системи комунікації для використання нових реальностей. Звичайно, не всі фікції поділяються усіма людьми, однак принаймні одна є універсальною у нашому світі – це гроші. Доларова банкнота абсолютно не має цінності ніде, крім нашої уяви, але всі в неї вірять».

Харарі також констатує ще одну парадоксальну і дивну властивість людського мислення – роль когнітивного дисонансу: «Люди мають дивовижну здатність вірити у суперечливі речі. Наприклад, вони вірять у всемогутнього і милостивого Бога, але пробачують йому усі страждання світу. Або ми здатні одночасно вірити, що перед законом всі люди рівні і мають свободу волевиявлення, а з огляду на біологію, всі люди – просто органічні машини. Наша медична та юридична системи побудовані на суперечливих підставах. І таких прикладів чимало».

Ми живемо в період чергового технологічного переходу, покликаного змінити те, що здавалося непорушним. Роботи замінять

людей, які отримуватимуть щомісячні виплати, навічно ставши безробітними. Візуальна комунікація замінить вербальну, романи поступаються місцем телесеріалам. І навіть правда здає свої позиції постправді.

Різкі переходи між фізичними станами супроводжуються такими ж раптовими змінами інформаційних та віртуальних станів. Революція 1917 року чи суспільні зміни 1991 року повністю змінили звичних для нас богів, героїв і ворогів. Під час перебудови з'являлися прізвища, яких до неї і не чули. Наприклад, невідомий Бухарін ставав дуже значущим, а Троцький, закарбований у масовій свідомості ленінською фразою про політичну повію, був важливою фігурою революції, а всі його заслуги привласнив Сталін. Та й фрази такої Ленін не говорив. Точніше це було не в реальності, а у фільмі.

А ось натомість реальна, а не міфічна історія. «Політичною повією» його назвали значно пізніше, у журналі «Під прапором марксизму» за 1934 рік. В народ цей вираз пішов значно пізніше – після виходу на екрани фільму «Ленін у Жовтні» (1937). Тут Ленін, прочитав «зрадницьку» статтю Каменєва і Зінов'єва напередодні жовтневого виступу більшовиків і, демонструючи газету, промовляє: «Ось помилуйтеся, товаришу Василю, як ці святощі, ці політичні повії нас зрадили. Зрадили партію, видали плани ЦК!».

Це ще один приклад того, як віртуальність у нашій свідомості, в нашій пам'яті, змінює реальність. Здебільшого, вся новітня історія створена з віртуальностей. Саме тому тривають суперечки щодо Зої Космодем'янської, 28 панфіловців, Павлика Морозова...

FACEBOOK, ЩО ВИНИК ЛИШЕ ТРИНАДЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ, МАЄ ВЖЕ ДВА МІЛЯРДИ КОРИСТУВАЧІВ, ТОБТО ПОНАД ЧВЕРТЬ НАСЕЛЕННЯ ЗЕМЛІ. ВІН ПОСТУПАЄТЬСЯ ЛИШЕ ХРИСТІЯНСТВУ ЗА КІЛЬКІСТЮ ВІРУЮЧИХ УСІХ РЕЛІГІЙ.

Подвиг Олександра Матросова також виявився під прицілом: «Поряд зі звичною для нас офіційною версією є й інші. В одній з них історики піддають сумніву раціональність такого вчинку – за наявності інших способів закрити амбразуру такі дії здаються досить дивними. Чимало дослідників переконані, що людське тіло не

могло стати перепоною для ворожого кулемета. На думку бійців, які вижили, Олександр намагався закрити від вогню солдатів, що знаходилися позаду, але ніяк не кулетет. Існують і зовсім екзотичні гіпотези: нібито Олександр спіткнувся, можливо, внаслідок поранення, і випадково закрив амбразуру».

Все це ілюстрації важливого правила – відхилення в інформаційному та віртуальному просторі створюють можливість для нестандартних фізичних дій. Війна – це одна з фізичних ситуацій, коли людина постійно перебуває між життям та смертю. Тому виникає необхідність пропаганди, здатної мотивувати людей на дії у такому фізичному просторі. Коли простором керують з двох сторін, а для руху вперед потрібно «зламати» чуже управління.

А ось сучасний приклад. Аби виправдати свої дії на українській території, Росії довелося «зламати» традиційне сприйняття «братських слов'янських народів», оголосивши, що в Україні діють «фашисти» і «карателі». Лише за такої умови стало можливим те, що сталося. Раптові зміни у віртуальному та

ває на вибір цього продукту іншими людьми, а конкуренція, зазвичай, забезпечує, щоб споживачі отримували кращі продукти за якомога нижчу ціну. На ринку соціальних медіа все інакше. Коли один користувач обирає Facebook, а не Myspace, це безпосередньо спонукає інших користувачів обрати саме цю соціальну мережу, адже кожен хоче бути там, де його друзі. Ці ринки природним чином схильні до монополії».

Сильний гравець забирає собі увесь ринок. І чим раніше він почне гру, тим більше у нього можливостей для цього. Соціальні медіа стали прикладом зовсім нової бізнес-моделі.

Facebook, що виник лише тринадцять років тому, має вже два мільярди користувачів, тобто понад чверть населення Землі. Він поступається лише християнству за кількістю віруючих усіх релігій, і більш поширений, ніж китайська мова, якою користуються 1,2 мільярда осіб.

Все це варіанти експансії нового типу, яка не потребує зброї і захоплення чужих територій. Подібні ситуації відбуваються і з контентом – фільми та книги також завойовують світ, а отже, його підкорюють інші герої.

Нестандартних людей – богів, героїв, царів, генсеків – описують як здатних на «нелюдські» дії, тобто такі, що порушують фізичні дії. Натомість живі люди потрапляють до такого списку лише віддавши своє власне життя для спасіння життя суспільного.

ВІЙНА – ЦЕ ОДНА З ФІЗИЧНИХ СИТУАЦІЙ, КОЛИ ЛЮДИНА ПОСТІЙНО ПЕРЕБУВАЄ МІЖ ЖИТТЯМ ТА СМЕРТЮ. ТОМУ ВИНИКАЄ НЕОБХІДНІСТЬ ПРОПАГАНДИ, ЗДАТНОЇ МОТИВУВАТИ ЛЮДЕЙ НА ДІЇ У ТАКОМУ ФІЗИЧНОМУ ПРОСТОРІ.

інформаційному просторі – передумова для так само раптових фізичних змін.

Спостерігачі все це пояснювали проявом геополітичного сприйняття імперії, яка мислить простором. Однак геополітика та імперія живуть радше у віртуальному просторі, оскільки їх вже давно немає у просторі реальності.

Наприклад, Переслєгін говорить про заміну просторової експансії на негеографічну: «Тепер мода на "технологічну сингулярність": швидкий розвиток технологій сприятиме розвитку нових ринків "негеографічного типу". Експансія технологій – замість просторової експансії».

Щодо експансії, то нині вона здійснюється у віртуальному та інформаційному просторі. Зокрема, про Голівуд говорять, що він виконує функції міністерства мрії для усього світу. Це віртуальний простір. Однак США зробили те саме і для інформаційного простору.

Google та Facebook захопили неймовірну кількість користувачів: «90% ринку пошуку належить Google, а Facebook залучив 89% користувачів Інтернету. Економісти використовують для цього феномена незвичну назву "мережеві зовнішні фактори". У випадку традиційних ринків, придбання споживачем товару певного виробника, наприклад, конкретного типу шин, безпосередньо не впли-

**СВІТ, ЩО СТАЄ
ТЕХНОЛОГІЧНО
СИЛЬНІШИМ, НЕСЕ У
МАЙБУТНЄ СЛАБКУ
ЛАНКУ – САМУ
ЛЮДИНУ, ЯКА ПОЧИНАЄ
ВІДСТАВАТИ ВІД
ДИНАМІЧНИХ ЗМІН.**

Чужі герої досить часто наражаються на спротив. Наприклад, Іран не пускає до країни жодної чужої анімації, чужих ляльок, адже вбачає в них небезпеку для свого способу життя. У цьому випадку фізичний простір бачить небезпеку в експансії чужого інформаційного чи віртуального простору. Між іншим, це стосується продукції і для дітей, і для дорослих.

І це можна зрозуміти, адже руйнування Радянського Союзу почалося саме з масової культури, а ідеологія і політика добре охоронялися. У випадку Ірану ми маємо поєднання не «ідеологія + держава», як це було з СРСР, а синтез, властивий мусульманським країнам – «релігія + держава». Іран намагається замість західних ляльок та анімації виготовляти свої.

Харарі розповідає, що у Силіконовій долині, де він виступав, люди цікавляться політичними, соціальними, релігійними та філософськими наслідками технологічного розвитку. Сам він прогнозує появу нової релігії, що бере витoki в технологіях, пояснюючи це так: «У середні віки вважали, що Бог знає нас краще за всіх, тож ми повинні виконувати його настанови і слухати його представників – Папу Римського, священників, муллів і рабинів. Нині побутує думка, що ніхто не розуміє нас краще за нас самих, тому не слід сприймати жодних зовнішніх авторитетів. Сьогодні ми спостерігаємо за ідеологічним зрушенням, релігійним зрушенням, проте насправді це зрушення авторитетності. Люди втрачають вплив, тож він переходить до алгоритмів і зовнішніх систем обробки даних, які нібито знають нас краще, ніж ми самі».

В результаті алгоритми стають розумнішими за людей. Адже люди не здатні передбачити свої дії так, як це можуть алгоритми.

Інформаційний простір сьогодення суттєво змінюється, таких змін не було ніколи. Зокрема, це зміни фізичного світу, що прийшли з технологіями.

Pew Research Center стверджує, що ми віддаємо перевагу новинам з екрану. При цьому екрани можуть бути різні. Телебачення домінує на думку 57% американців. 39% отримують новини он-лайн, для 25% – джерелом є радіо, а газетам залишається 20%. При цьому щодо читачів газет існує цікавий віковий розподіл. Лише 5% американців у віці від 18 до 29 років отримують новини з газет, але для 48% у віці 65 років і більше преса залишається джерелом інформації.

Дивно, але соціальним медіа довіряють мало людей. Лише чотири відсотки вірять інформації із соціальних мереж. Постає слушне питання, звідки тоді ефективність фейків?

Існує теорія, яка може пояснити це явище. Хоча вона й запропонована для пояснення відсутності консенсусу щодо кліматичних змін. Суть у тому, що люди не хочуть вірити фактам, тому серед рішень є і таке: слід передавати їм не факти, а емоції.

Щодо сприйняття кліматичних змін Кехен запропонував теорію культурної когніції. Вона полягає у тому, що у своїх оцінках ми спираємося на культурну модель світу. Люди більше залежать від схваленої ними політики та ідеології, ніж від фактів, і тому вони відкидають інформацію, що здатна віддалити їх від своєї групи.

Ми живемо у світі наукової інформації. Однак коли у цей світ проникають політичні категорії, з'являються проблеми. Саме тоді починає діяти правило – «якщо ти один з нас, вір цьому; інакше ми знатимемо, що ти один з них». Це свідчить про більш складні моделі розуміння і сприйняття інформації, ніж ті, з якими має справу журналістика. І ця модель, до речі, пояснює ті жорсткі суперечки, які виникають щодо російсько-українського конфлікту, адже на підставі цієї моделі важливі не факти, а приналежність до певної групи.

Світ, що стає технологічно сильнішим, несе у майбутнє слабку ланку – саму людину, яка починає відставати від динамічних змін. Технології готові все змінити, все трансформувати, знецінити і навіть знищити. Проте водночас вони вириваються за межі світу, що існує у наших головах, і до якого ми так звикли. К

ГЕОРГІЙ ПОЧЕПЦОВ

ЦВІТУ ПО СВІТУ

Вони мають дві батьківщини: одну – за народженням, другу – за присягою. Їх об'єднує військовий обов'язок і українське коріння. Українців цінують у багатьох арміях світу, пам'ятають ті, кого вони захищали у збройних конфліктах на всіх континентах. Воїни українського походження служать чесно і достойно представляють свою країну. У кожного з них – своя доля і свій шлях – до вершин військової кар'єри. Їхні життя – сторінки великої історії їхнього народу. Люди пам'ятають їхні подвиги у другій світовій. А чимало з них – наші сучасники. Вони не забувають про своє коріння і, виконуючи військовий обов'язок, несуть Україну в своїх серцях.

Теодор
Калакула

Перший американець українського походження, що закінчив академію у Вест-Пойнті – полковник **ТЕОДОР КАЛАКУЛА** з Нью-Джерсі. У боях на Філіппінах він заслужив низку бойових відзнак, срібну та бронзові зірки. Він був першим серед американських офіцерів, хто отримав у II світовій війні Хрест за відмінну службу, а згодом – дві лаврові гілки. В боях у Манілі, Батаані, Лусоні Теодор Калакула був одним з найактивніших

офіцерів. Маючи схильність до вивчення мов, він брав участь у переговорах щодо проблем полонених американців, завдяки чому вдалося полегшити їхній стан. Його бойові заслуги та мужність високо цінувало командування і особисто Президент Гаррі Трумен. У багатьох сучасних кінофільмах про другу світову війну він є прототипом офіцерів, які в японському полоні відстоювали права військовополонених.

Сержант морської піхоти США **МИХАЙЛО СТРЕНК** народився в лемківському селі Орябина у 1919 році. Учасник бойових дій в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні під час Другої Світової війни. Командував при піднятті прапору на одній з вершин острова Джіма у 1945 році. Підняття прапора на Іодзіма – відома історична фотографія, зроблена 23 лютого 1945 року Джо Розенталем. Зображує шістьох бійців морської піхоти США, що встановлюють прапор на горі Сурибаті у ході битви за Іодзіму. Серед них і Михайло Стренг. Це фото знає у всьому світі, а композиція з цією групою вояків стала візитівкою корпусу морської піхоти

Михайло
Стренк

США. Загинув 1 березня 1945 року. Про ці події знято фільм «Прапори батьків наших». Через десяти років після загибелі Уряд надав йому посмертно громадянство США. В Інтернеті є сайт із сотнями звернень громадян про те, що вони пам'ятають його подвиг.

Минулого року командування сухопутними військами Канади очолив генерал-лейтенант **ПОЛ ВИННИК** – онук українських поселенців зі Львівщини. Він здобув освіту у Військовому коледжі Роял Роадс та Королівському військовому коледжі Канади. 1986 року Винник вступив до лав військових інженерів. Від 2004 року став командувачем Першої групи тилового забезпечення, а з березня 2009 – помічником командувача Об'єднаного тимчасового управління безпеки в Афганістані. Крім того, очолював військову та оборонну розвідки Канади. Навесні 2016 року він відвідав Україну на чолі військової делегації, у якості командувача сухопутних військ ЗС Канади. Візит Пола Винника на Львівщину розпочався із відвідин Міжнародного центру миротворчості та безпеки.

Гості перевірили хід підготовки підрозділів в рамках «Багатонаціональної тренувальної групи – Україна», поспілкувались з українськими та канадськими військово-вслужбовцями. Пол Винник наголосив, що Канада і надалі всіляко допомагатиме нарощувати військовий потенціал українського війська. Пізніше він побував на землі батьків, у селі Поздимир, де місцева громада передала йому кілька документів з історії його родини.

Пол
Винник

Орест
Гаврилук

Військовий лікар **ОРЕСТ ГАВРИЛЮК** родом з Тернопільщини – полковник американської армії, громадський діяч, радник головного лікаря армії США. Здобувши медичну освіту у Колумбійському університеті, він отримав ступінь доктора медицини. Випускник школи командування та генштабу, ветеран війни у В'єтнамі. Колишній шеф відділу превентивної медицини і заступник коменданта Головного військового шпиталю ім. Волтера Ріда у Вашингтоні. 1987 року вийшов у відставку у чині полковника. З часу проголошення незалежності України був ініціатором та активним учасником повернення пластових традицій в Україну і досі є адміністратором фонду «Сокола». Йому належить організація формальних зв'язків зі світовим скаутським

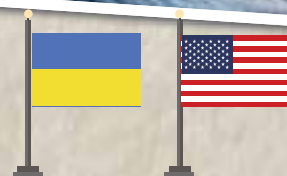
бюро. Крім пластової діяльності, відзначився як голова корпорації св. Трійці у Вашингтоні, брав участь у встановленні парафії УКЦ та започаткуванні будівництва храму.

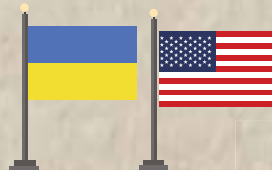
Джон
Бенко

Один із багатьох нащадків українських емігрантів, які зробили вдалу військову кар'єру у Сполучених Штатах є **ДЖОН БЕПКО**. Почавши службу з простого моряка, він дослужився до контр-адмірала США. Це був тривалий шлях, після університету в Коннектикуті він закінчив офіцерську школу. Після випуску служив офіцером-артилеристом, потім офіцером інформаційного центру управління боєм на борту корабля USS Orleck (DD-886) у Японії. Згодом його призначили офіцером контррозвідки оборонного Командування США на Тайвані у Китаї, потім – старшим офіцером водолазного

Джон керував бойовими та рятувальними суднами, має чимало нагород.

рятувального судна класу «Мисливець». У липні 1991 контр-адмірал Бенко був призначений заступником командира підводного човна «Сапплай» – першого корабля нового класу, найбільшого у світі. Останнє його призначення – заступник командувача військового з'єднання «Морський старт» зі штабом у Вашингтоні. Джон керував бойовими та рятувальними суднами, має чимало нагород. Зокрема, медаль Легіону за заслуги, медаль міністерства національної оборони Республіки Китай, відзнака за В'єтнамську кампанію та нагороди американських військово-морських сил.

Гайдемарі
Стефанишин-
Пайпер

Українка **ГАЙДЕМАРІ СТЕФАНИШИН-ПАЙПЕР** з Міннеаполісу – капітан Військово-морських сил США, астронавт. Гайдемарі, українка за походженням по батьковій лінії, у дитинстві була учасницею пласту в США. Вчилася в українській недільній школі, закінчила Массачусетський технологічний інститут. З 1985 проходила службу у військово-морському флоті як офіцер-інженер. До групи астронавтів NASA прийнята 1996 року. Перший політ здійснила 09 – 21 вересня 2006-го. Час перебування у космосі становить 11 днів 19 годин 6 хвилин та 35 секунд. Взимку 2007 року прилетіла до України, відвідала родину, що мешкає на Львівщині, де народився її батько. Вона активно бере участь у житті української громади у США. Крім нагород, отриманих за військову службу в Америці, вона має Орден Княгині Ольги III ступеня – «За мужність і відвагу, виявлені в освоєнні космічного простору, зміцнення дружби між українським та американським народами».

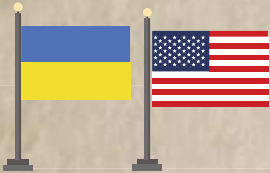

Мельник
Брюс Едвард

Серед американських астронавтів чимало наших співвітчизників. Українець **МЕЛЬНИК БРЮС ЕДВАРД** – астронавт NASA, капітан 2-го рангу Берегової охорони США, віце-президент «Боїнг Флорида Оперейшинз» у космічному центрі Джона Кеннеді. Походить з української родини, що виїхала до США. Був пілотом служби рятування Берегової охорони. Працював головним льотчиком-випробувачем відділу авіаційних програм. Серед іншого був задіяний у тестуванні вертольота служби Берегової охорони HH-65A «Dolphin». 1987 року зарахований до загону астронавтів NASA у складі 12-го набору спеціалістом польоту. Восени 1990 року здійснив свій перший космічний політ на шаттлі Discovery STS-41. Другий вже навесні – на шаттлі Endeavour STS-49.

У відставці працював у компанії Lockheed Space Operations Company директором відділу розвитку технології космоланів у центрі Кеннеді. Згодом директором відділу конструювання шаттла в компанії United Space Alliance. Пізніше віце-президентом відділення компанії McDonnell Douglas в центрі Кеннеді із забезпечення наземних операцій з корисним навантаженням. Нині працює віце-президентом компанії «Боїнг» у Флориді, яка є частиною групи військових компаній. Координує роботу між корпорацією «Боїнг», NASA та Міністерством оборони. Нагороджений двома Авіаційними хрестами «За видатні заслуги» та численними медалями, зокрема двома медалями NASA «За космічний політ».

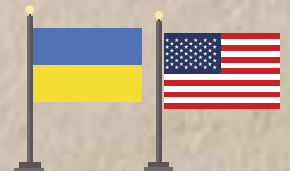

Магістр із стратегічної розвідки **СТЕПАН ШИШКА** – нащадок емігрантів з України. У дитинстві вчився у школі української греко-католицької парафії, юність провів у пласті, був курінним куреня «Хрестоносці». «Пласт вчить людину використовувати можливості, які дає їй життя!» – наголошує він. Освіту здобув у Нью-Йоркському університеті та Вашингтон-

ському оборонно-стратегічному коледжі. Служив у морському флоті інструктором з атомної енергії в обслуговуванні кораблів. З 1995 до 1997 року – морський аташе в Посольстві США в Україні. Після цього був командиром підводного атомного човна ВМС США «Генрі М. Джонсон» типу «Огайо» – одного з найбільших американських підводних човнів. к

Степан
Шижка

Підготував СЕРГІЙ ТРЕУС

НАВАРТІ

АНАТОЛІЙ МАТВІЙЧУК

«Я не хочу бути модним, я прагну бути актуальним» – незмінне творче гасло улюбленого співака мільйонів. Анатолій Матвійчук завжди вірний собі і своїм цінностям. Він тихо робить свою справу, без зайвого галасу, продовжує місію – підтримує жевріючий вогник української культури. Народний артист часто бере участь у благодійних концертах та акціях, виступає перед воїнами АТО, дає концерти у військових шпиталях. Щиро переживає за долю України, що складно не помітити у його творчості.

Ми не ставили Анатолію Миколайовичу банальних біографічних запитань, а поговорили про його поезію, справжній український гумор, культуру, сучасну молодь та нові течії у музичній творчості.

ПОЕЗІЯ

– Не так давно, у 2015-му, Ви видали збірник віршів «На варті» – розкажіть детальніше про нього.

– Особливістю цієї поетичної збірки є те, що окрім моєї поезії на відповідну тематику, до неї увійшли воєнні світлини мого однокурсника з університету, відомого фотожурналіста Олександра Клименка. Фотографії додають їй особливого художнього документалізму. Збірник є моїм болісним відгуком на події, у вирі яких опинилася Україна. Презентація пройшла в одній із наших військових частин на Луганщині. Десь із десятків віршів цієї книги покладені на музику, а найпопулярніший – «На варті», – хлопці в АТО співають під гітару.

Я мав багато друзів у Луганській та Донецькій області. Більшість з них і сьогодні з Україною, проте є й такі, які прийняли іншу сторону, що мене надзвичайно вразило. Проте життя триває.

Початок бойових дій на сході був очевидний. Після Революції Гідності інтервенції Росії було не уникнути. Щоб це розуміти, потрібно розбиратися у психології та знати свого «старшого брата», який схотів покарати українців за їхню нескореність. Тому були введені війська в Крим, почалися бойові дії на Донбасі. Не хочу вдаватися в історичні пе-

завжди жах, біль, бруд, смерть, страждання одних і спекуляції інших. Одні хоронять рідних, інші заробляють капітали. Війна – це не тільки зіткнення живої сили і техніки, це ще й рух грошей, стимуляція певних економічних сфер діяльності, зокрема військової промисловості.

Колись дружина одного відомого колишнього політичного діяча, почитаючи деякі мої вірші, обурено спитала: «Анатолію, так Ви націоналіст?!». Ні, я громадянин своєї країни, який чесно і свідомо демонструє через поезію події, які відбуваються. Є історична правда, а є художня, вони не повинні сильно відрізнятися. У Радянському Союзі письменники часто ставали пропагандистами. Костянтин Симонов, приміром, при Сталіні був ідеологом. Такі «митці» впливали на людей, змінювали реальність, придумували міфи про «28 героїв-панфіловців». Роман Фадєєва «Молода гвардія» – наскрізь містифікований. Він перероблявся кілька разів на догоду партійній цензурі. Врешті, це обернулося для автора трагічно.

Потрібно вчитися судити про події «зі своєї дзвіниці», з позиції душі поета, незаангажованого громадянина і не героїзувати якусь конкретну сторону протистояння. Адже після втрати об'єктивності починається пропаганда.

УКРАЇНСЬКИЙ ГУМОР

– В інформаційному просторі сьогодні так багато негативних емоцій. Це і спонукало мене видати книжку гумористичних віршів для хлопців на передовій. Обов'язково із веселими, дотепними українськими малюнками, щоб додати настрою і позитиву бійцям.

– Це політичний гумор?

– Ні, я вважаю, не варто так спрощуватися. У збірнику буде тридцять віршів веселої, побутової поезії в сюжетах, ситуаціях та грі слів. Восени поїду до хлопців у зону АТО і буду презентувати там цю книжечку.

Ми переживаємо дуже складні часи. Українська культура поступово витісняється культурою російського менталітету. «Студія 95 квартал», приміром, це абсолютно не український гумор, можливо, він трохи має відношення до одеського Привозу. Однак наш, український комізм за своєю ментальністю, смаком і характером, – зовсім інакший.

У Палаці Україна раніше проходив чудовий фестиваль «Вишневі усмішки». Письменник Євген Дудар його започаткував і багато років був незмінним ведучим. Через брак коштів та інші перипетії цей фестиваль закрили. Так потихеньку знищувалося все ментально українське. Сьогодні у людей вже закладені певні інформаційні матриці під 95-й квартал і Дизель-шоу.

Якщо почитати класиків: Нечуя-Левицького, Остапа Вишню, ми зрозуміємо унікальність нашого гумору, який інакше осмислює події, реагує на дійсність, спираючись на свій історичний досвід, ментальність та психологію. Є у нас один колектив, який ближче до природних традицій і суті українського гумору – це хлопці з «Вар'яти-шоу».

МОВА

– Чи помітили Ви, що після Революції Гідності говорити українською стало модно?

– Я вважаю, що будь-яка криза має як негативні, так і позитивні сторони. Під час популяризації суспільства зростає пошук справжніх цінностей. Саме мова і є одним з наших спільних надбань.

Однак цього замало. Людям потрібна не просто мова, а створені на ній артефакти культури, а це українська поезія, музика, кіно, драматургія. Це як кисень для дихання. На жаль, наші ЗМІ не сприяють цьому, через що з'являється кисневий голод.

А ще величезна проблема молоді в тому, що вона сприймає інформаційний ефір як щось послане нам з високих сфер. Хоча він, на відміну, скажімо, від атмосфери, рукотворний. Цей ефір формують

живі дяді і тьоті, які знають, для чого вони це роблять! Тому нове покоління начебто і незалежне у своїх смаках, але піддається маніпуляціям. Тому що переважно вибирає з того, що пропонують, і не шукає нічого за межами цієї штучно створеної матриці, яка абсолютизувала матеріальні цінності і активно творить ідолів. І зовсім не дбає про речі вищого порядку.

– До речі, яким має бути сьогодні військово-патріотичне виховання молоді?

– Це дуже непроста сфера. Якби я мав відношення до влади, спершу об'єднав би міністерство культури з міністерством інформації. Не можна виховувати патріотів, не популяризуючи українських особистостей, митців, філософів, художників, акторів.

Ми живемо у глобальному світі, де б'ються дві панівні культури: панамериканська (англосаксонська) і панслов'янська (російська). Вони б'ються на смерть за ринки збуту і гроші, а отже – за свідомість людей. Народ, приймаючи ті чи інші цінності і спосіб мислення, автоматично стає завойованим. Україна опинилася між молотом і ковадлом. Росія безжалюно плющить нас за допомогою всіх видів інформаційної зброї. Як виходити з цієї ситуації, я поки що не знаю.

Парадокс, але більшості людей треба постійно нагадувати про історичні факти. Ми одна з найдревніших націй, і про це знають всюди, окрім Росії і деяких наших депутатів, які керують інформаційним простором. Російська культура виникла у XVIII столітті, а українська була вже у XII, про що свідчить існування бібліотеки Ярослава Мудрого.

Недобре, що наша молодь сліпо приймає всі стандарти західного способу життя під гаслом європейських цінностей. Однорідна Європа – це міф, умисно поширений інформаційною матрицею. Той, хто був у країнах ЄС, розуміє, що кожна з них має свою національну культуру, а спільними залишаються лише цінності цивілізаційного порядку: свобода слова, особистості, пересування, підприємницької діяльності.

На жаль, в Україні реформи не торкнулися найважливіших галузей, які б наблизили нас до європейських цінностей. Зокрема, правової системи, охорони здоров'я і поваги до культури. Це три кити, на яких тримається цивілізоване суспільство. Поки що країна загрузла у війни і шукає вихід із цього стану.

– Ми його знайдемо?

– Гадаю, що вже не при цій владі. Хіба щось екстраординарне змусить нас жажнутися і почати дивитися «в корінь». А поки ми роздивляємось наслідки, а не причини. Це тільки Барон Мюнхаузен міг взяти сам себе за волосся і витягнути на берег з болота. Фізичні ж закони не дозволять людині, яка стирчить по пояс у багнюці, витягнути себе на суходіл. Можу сказати одне, якщо ми досягнемо успіхів на інформаційному фронті, все зміниться на краще.

«ІНФОРМАЦІЙНИЙ СЕРФІНГ»

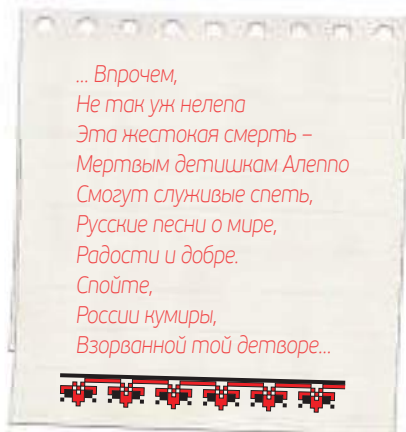
– Не таємниця, що деякими провідними українськими ЗМІ керують представники ворожої країни. Чи можна їх викоренити із нашого медіа-простору і як це зробити?

– Майдан в інформаційній сфері ще не починався. Національна рада стоїть на сторожі інтересів олігархічних ЗМІ. Там потрібні інші люди, які б чітко розставили критерії, а краще сказати – кордони, які неможливо обійти. Наприклад, за пропаганду російського способу життя в українських ЗМІ, спершу як попередження накладати великий штраф, а якщо тенденція повториться – закриття. Це як попереджувальний постріл у повітря, а потім на ураження.

Ми живемо у такий час, коли слово стає надбанням одразу тисяч людей. Написав, приміром, я вірш про смерть Бориса Немцова, виклав його в мережу, а через два дні мені у Фейсбук прийшло посилання, де жінка читає мій вірш у Петербурзі на мітингу пам'яті Немцова... Під час подій на Майдані я серцем і душею вибирав усе, що там відбувалося. Приходив додому і писав, як ніколи, багато – емоції і думки переповнювали. Написане одразу кидав у соцмережу, потім ці вірші лунали на мітингах, їх передруковували різні українські та закордонні видання. Ці твори й увійшли до збірки «Зерна», де ціла глава присвячена Майдану.

Таким чином, сьогодні, завдяки соціальним мережам, працює слово. Я навіть новий термін для себе винайшов – «інформаційний серфінг».

Коли вибухнув літак, який летів до Алеппо з російським червонопрапорним ансамблем імені Александрова на борту, що мав співати на руїнах древнього міста, окропленого кров'ю невинних дітей, я написав вірш.

Він викликав величезну хвилю обговорень у різних країнах, навіть і шахерську атаку на мою електронну пошту.

– Думаєте, з РФ?

– Так, гадаю, чимало їхніх агентів є в Україні. Особливо, в інформаційній сфері. Дуже популярна сьогодні технологія використання «агентів всліпу». Це люди, які завдяки своїй передбачуваній реакції, виконують свою руйнівну роль, навіть не розуміючи цього. Тому треба привчатися не жити емоціями і рефлексами, а думати й аналізувати будь-яку сумнівну інформацію.

– Між іншим, Ви активний користувач Фейсбук. На вашу думку, соціальні мережі є невід'ємною складовою актуального суспільства?

– Сьогодні Фейсбук – абсолютно демократична платформа для висловлення своїх думок і поглядів, а ще для публікації нових поезій. Люди активно читають і перепощують вірші, значить не все ще втрачено в нашому суспільстві.

А ще для мене Фейсбук – це особлива лабораторія дослідження громадської думки. По-перше, я бачу, як тут працюють новітні технології, які запускаються для промивання мізків. По-друге, у мене в друзях люди різних поглядів. У постах я відчуваю думки кожного і розумію, що наш світ ніколи не буде монолітним. Мені цікаво спостерігати за людьми з різних соціальних верств.

З ДОВІДКИ «КОРДОНУ»

- ▶ Анатолій Матвійчук – Народний артист України, співак, поет, композитор, журналіст, телеведучий, педагог (кандидат історичних наук), громадський діяч.
- ▶ Народився в місті Києві. Ще в дитинстві навчився грати на кількох музичних інструментах, а пісні почав писати з 15 років.
- ▶ Закінчив факультет журналістики Київського державного університету ім. Тараса Шевченка, працював у газеті «Молодь України», журналі «Музика», був ведучим програм українського телебачення («Відеомлин», «Музичний телеярмарок», «Фант-лото «Надія»).
- ▶ Лауреат Національної премії Івана Франка, а також літературних премій імені Андрія Малишка, Олександра Олеса, Дмитра Луценка. Лауреат літературного конкурсу «Коронація слова» (перше місце). Побував із концертними виступами в США, Канаді, Англії, Італії, Болгарії, Ізраїлі, Росії, Австрії та Угорщині.
- ▶ Писав пісні для Назарія Яремчука, Оксани Білозір, Таїсії Повалій, Ірини Білик, Лариси Доліної, Віталія та Світлани Білоножко, Алли Кудлай, Ані Лорак та інших. У його творчому доробку – понад 500 пісень, які виконують на професійній сцені.
- ▶ Автор дев'ятох компакт-дисків, пісень-гімнів – «Южмаш», «Гімн Журналістів», Гімн вболівальників ФК «Динамо», гімн УМАКО «Сузір'я».
- ▶ «На варті» – це його шоста поетична книжка. Готує сьому, гумористичну збірку поезій, а також збірник вибраних поезій.

Мушу констатувати, що Фейсбук змінився не в кращий бік. У мережу проникає багато брудних інформаційних технологій. Багато фейкової інформації. Іде відверте зомбування, рекрутування користувачів під знамена певних політичних сил. За таких обставин важко бути нейтральним

спостерігачем і аналітиком. Унікальність вашої думки обов'язково не влаштуватиме інших. Тож будьте готові до хамства.

Коли гурт «Грибы» з пісню «Между нами тает лед» за рекордний час набрав 100 мільйонів переглядів, у пості я попросив звернути увагу на цей феномен. А саме, на що реагує наше суспільство, і як працює «інформаційний серфінг». Чомусь, приміром, найвідоміший хіт Deep Purple «Smoke on the water» набрав за весь час у мережі близько 60 мільйонів переглядів, а «Грибы» цілих 100! Чи не дивно?! У відповідь мене закидали негативними повідомленнями та коментарями.

Схожі приклади допомагають мені зрозуміти феномен інтернет-залежності молоді. Однак час від часу із цієї інформаційної матриці корисно вириватися.

Я нещодавно був у Туреччині. У тамтешніх готелях, де відпочивають сьогодні сотні тисяч українців, немає жодного нашого каналу, а російських близько десяти. Крім того, ефір забитий серіалами на військову та кримінальну тематику. Це свідчить про те, що росіянам нав'язують мілітарний спосіб життя. Плюс «істерія» щодо України і її політики також не зменшується. До речі, моніторити російські канали іноді корисно. Це дозволяє усвідомити, чим там живуть люди, і чого від них очікувати в найближчому майбутньому.

Проте якщо український канал і з'являється у міжнародній супутникової телемережі, ніхто з іноземців не зможе одразу ідентифікувати, чий він. Жодної етнічної прив'язки до України! Увімкнувши будь-який зарубіжний канал, одразу зрозуміло, де румунський, польський, а де арабський. У мене вдома є AzTV – азербайджанське телебачення, там під час музичних заставок люди грають на національних інструментах, співають народні пісні і це добре. Будь-який канал на глобальному рівні повинен демонструвати етнічну атрибутику.

МУЗИКА

– Чи може творча особистість закрити вуха, очі, не чути свого серця і попри війну в країні продовжувати «творити» у тилу ворога?

– Людина культури не може. Людина субкультури – може. Адже перший хоче змінити світ на краще, а другий просто заробляє гроші. Артисти субкультур не входять в історію. Прийде нова мода і про них забудуть.

– Такі українські гурти як Stoned Jesus, Kozak System, Epolets, «Даха-Браха» достатньо популярні за кордоном, навіть більше, ніж вдома. У їхній музиці є українські мотиви, що відіграє свою роль у піднятті іміджу країни на міжнародному рівні, чи не так?

– Хороше питання. Однак я розсуваю рамки. Хто вам сказав, що названі вами колективи достатньо популярні на заході? Це ви прочитали в наших ЗМІ? Памятаю, як починали розкручувати один дуже одіозний український гурт. Це був концерт в Англії. Кафе на 100 місць, куди прийшли наші емігранти і заробітчани. Проте грамотно поставлене світло і відзнятий відеоматеріал дозволили створити уявлення про грандіозний концерт. У більшості випадків все це PR, ілюзія, спланована інформаційна компанія. Приміром, брати Яремчуки уже кілька років не припиняють гастролювати по всьому світу. Так,

серед української діаспори – але вони пропагують і популяризують українську пісню! А ЗМІ чомусь мовчать...

– Як Ви ставитися до поєднання електронної музики з етнічною. Зокрема, яку створює український гурт ONUKA. Після виступу на Євробаченні-2017 у якості гостя колектив довго тримався на вершині європейських топ-чатів. На Вашу думку, така музика популяризує українську культуру у світі?

– Ми цікаві західній аудиторії, тільки якщо несхожі на них. ONUKA мені дуже подобається, незвичний електронний проект. Проте, я вважаю, музикою нового тисячоліття, своєрідним «Ukrainian new age» – проект Illaria. Коли вперше почув її альбом, у мене був приємний шок, сльози стояли в очах. Відтоді її диск постійно крутиться у мене в машині. Її творчість – нове дихання української етнічної музики.

По-перше, якісне та оригінальне аранжування, по-друге, чуттєвий сильний голос, із діапазоном у три октави, по-третє, вона цікава як автор і композитор.

ONUKA – це хороший бізнесовий проект. У будь-якому музикальному явищі є зміст, а є форма. Якщо вдається до музикознавчої термінології, я би сказав, що цей гурт використовує свіжі, неочікувані семпли, працює з природою людського голосу, обробляючи його електронікою, що привертає увагу. Це все хороші зовнішні атрибути, які належать до категорії форми. А який зміст? Яке змістовне наповнення? Яка думка, ідея стоять за цим?

Знаєте, як кажуть: «всі ми прийшли в цей світ голими, татими і підемо». Уявіть собі яскраву пані, яка красива тільки завдяки косметиці та одягу. Давайте спробуємо її роздягти... Не в буквальному сенсі, звичайно! Професійний музикант мене зрозуміє. Тож я віддаю належне проекту ONUKA, він мені дуже подобається, але це лише обгортка. Тобто форма, а не зміст.

Також я проти іноземних назв наших груп. Це як намагаться робити гарні копії з картини «Мона Ліза». Не оригінально. Повне наслідування західних стандартів, включаючи навіть англійські назви – це якість поклоніння чужій субкультурі...

Коли я пишу подібні пости у Фейсбук, мене засуджують, нібито я нав'язую свою думку. Однак я висловлюю свої професійні погляди, вони аргументовані! Мене ніхто і ніколи в житті не зіштовхне з власної позиції. Я наче сейсмостійкий будинок – мене не лякають ці землетруси. Занадто глибоко мої палі забиті у рідну українську землю. К

Спілкувалася Наталія УСТЬЯНЦЕВА

НА ВАРТІ

Ніч опустилась на землю німа і густа,
В небі ні зірки – затягнуте хмарами небо.
Мамо, я вчора отримав із дому листа,
То листоноша приніс мені звістку від тебе.

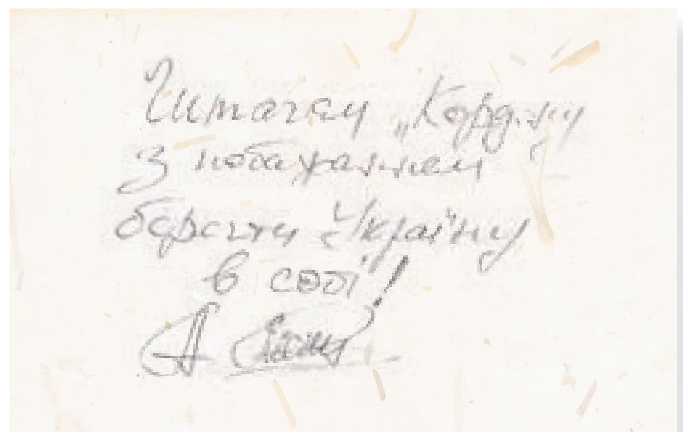
Я прочитав його, мамо, чотири рази
І цілував його так, ніби то твої руки.
А дочитавши, не втримав скупі сльози,
Бо це насправді не зник до такої розлуки.

Мамо, я нині на варті до ранку стою,
Згадую руки твої і стривожені очі.
Мамо, я вчора хрестився у справжнім бою,
Але про це навіть думати нині не хочу.

Кулі свистіли і чорний клубочився дим
І ворогів закривав від очей пеленою
І наш земляк, що прикрив мене тілом своїм,
В рідне село не повернеться більше зі мною...

Мамо, хто думати міг, що зруйнується світ,
Вишитий тихим добром і твоїми піснями.
Ворог повзе, як туман від поганих боліт,
Щоби чинити біду і наругу над нами!

Мамо, пробач, я загинути можу в бою,
Та захищатиму вас, доки вистачить сили.
Я не віддам ворогам Україну свою.
Ту, для якої мене ти колись народила!

Журнал «Кордон»

ua_border_service

КОРДОН